

№ исх: 292 от:
13.05.2016

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ҮКІМЕТІНІҢ
ҚАУЛЫСЫ**

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ
ПРАВИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

2016 жылғы 13 мамыр

Астана, Үкімет Үйі от «13» мая 2016 года

№ 292

№ 292

**«Білім берудің тиісті деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға
міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы»
Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы
№ 1080 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. «Білім берудің тиісті деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысына (Қазақстан Республикасының ПҰАЖ-ы, 2012 ж., № 67, 958-құжат) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

1) 1-тармақ:

мынадай мазмұндағы 2-2) және 2-3) тармақшалармен толықтырылсын:

«2-2) негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;

2-3) жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;»;

2) көрсетілген қаулымен бекітілген мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 1-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

3) көрсетілген қаулымен бекітілген орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында:

25, 26-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«25. «Өмір қауіпсіздігінің негіздері» оқу курсының мазмұны 3-4-сыныптарда «Дүниетану» оқу курсының шеңберінде: 3-сыныпта жылдық оқу жүктемесі 6 сағат, 4-сыныпта – 10 сағат бастауыш сынып мұғалімдерінің оқытуымен іске асырылады; 6, 8, 9-сыныптарда «Дене шынықтыру» оқу курсының шеңберінде жылдық оқу жүктемесі 15 сағаттан дене шынықтыру мұғалімдерінің оқытуымен іске асырылады; 10-11-сыныптарда «Алғашқы әскери дайындық» оқу курсының шеңберінде 25 сағаттық жылдық оқу жүктемесімен алғашқы әскери дайындық пәнінің оқытушы-

ұйымдастырушыларының оқытуымен іске асырылады. Өмір қауіпсіздігінің негіздері бойынша сабақтар міндетті болып табылады және оқу уақытында жүргізіледі.

26. «Жолда жүру ережелері» оқу курсының мазмұны 3-4-сыныптарда мынадай оқу курстарының шеңберінде іске асырылады: «Ана тілі», «Музыка», «Бейнелеу өнері», «Технология»; 6, 8-сыныптарда сабақтан тыс уақытта, сынып сағаттары мен факультативтер есебінен іске асырылады.»;

35, 36, 37-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«35. Оқу жылының ұзақтығы 3, 4, 6, 8-11-сыныптарда 34 оқу аптасын құрайды.

36. Білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі сыныптағы және сыныптан тыс (факультативтік, жеке және үйірме сабақтары) оқу жұмыстарының барлық түрлерін қоса алғанда, 3-сыныпта – 29 сағаттан, 4-сыныпта – 29 сағаттан, 6-сыныпта – 33 сағаттан, 8-сыныпта – 36 сағаттан, 9-сыныпта – 38 сағаттан, 10-сыныпта – 39 сағаттан, 11-сыныпта – 39 сағаттан аспауы тиіс.

37. Оқу жылында 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы каникул күндерінің ұзақтығы кемінде 30 күнді құрайды. Оқу жылы ішінде 3 рет каникул беріледі: күзде, қыста және көктемде. Каникулдардың нақты мерзімін Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы белгілейді.»;

48-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«48. Пәндік нәтижелер 3-4-сыныптарда базалық деңгейде, кейінгі сыныптарда үш деңгейде: базалық (міндетті) деңгейде, ықтимал жетік деңгейде 6, 8-11-сыныптарда (пәнді таңдау кезінде 1 сағат көлемінде вариативтік компонентті меңгеру үшін) және бейіналды жетік деңгейде 8-9-сыныптарда/бейіндік жетік деңгейде 10-11-сыныптарда (жалпы білім беру ұйымдары таңдап алған пәндерді тереңдетіп оқытатын үлгілік оқу жоспарларының нұсқаларын меңгеру үшін) белгіленеді.»;

50-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«50. Оқу пәндерін меңгерудің жетік (ықтимал және бейіналды/бейіндік) деңгейлері білім алушылар білімінің кеңейтілген және тереңдетілген көлемін, олардың іскерліктері мен дағдыларын қамтиды. Оқу пәндерін меңгерудің ықтимал деңгейі 6, 8-11-сыныптар үшін вариативтік оқу бағдарламалары негізінде жалпы білім беру ұйымдарының таңдауы бойынша іске асырылады. Оқу пәндерін меңгерудің бейіналды (8-9-сыныптар) және бейіндік (10-11-сыныптар) деңгейлері тереңдетіп оқытуға арналған үлгілік оқу бағдарламалары негізінде іске асырылады.»;

65-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«65. Қалалық жалпы білім беру ұйымдарында сынып толымдылығы 24-ке жеткенде және одан асқанда, ауылдық жерлерде – 20-ға жеткен кезде және одан асқанда, шағын жинақталған мектептерде – сабақ өткізу кезінде білім алушылар 10-нан кем болмаған жағдайда:

1) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы қазақ тілі;

2) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін 6, 8-11-сыныптардағы қазақ әдебиеті;

3) оқыту қазақ, ұйғыр, тәжік және өзбек тілдерінде жүргізілетін 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы орыс тілі;

4) 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы шетел тілі;

5) 6, 8-11-сыныптардағы информатика;

6) бейінді пәндер;

7) 6, 8-11-сыныптардағы технология (сынып толымдылығына қарамастан ұл және қыз балалар топтары);

8) 6, 8-11-сыныптардағы дене шынықтыру сабақтарын өткізу кезінде сыныпты 2 топқа бөліп оқыту жүзеге асырылады.»;

4) көрсетілген қаулымен бекітілген техникалық және кәсіптік білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 2-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

5) көрсетілген қаулымен бекітілген орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 3-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

6) көрсетілген қаулымен бекітілген жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 4-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

7) көрсетілген қаулымен бекітілген жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 5-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

осы қаулыға 6 және 7-қосымшаларға сәйкес негізгі орта білім берудің және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарымен толықтырылсын.

2. Осы қаулы 2017 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілетін осы қаулының 1-тармағының екінші, үшінші, төртінші, бесінші, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші, он екінші, он үшінші, он төртінші, он бесінші, он алтыншы, он жетінші, он сегізінші, он тоғызыншы, жиырма бірінші, жиырма екінші, жиырма үшінші, жиырма төртінші, жиырма бесінші, жиырма алтыншы, жиырма жетінші, жиырма сегізінші, отыз үшінші абзацтарын, 2018 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілетін 6-қосымшаның 10-тармағының 2) тармақшасын, 7-қосымшаның 10-тармағының 1) тармақшасын, 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілетін 6-қосымшаның 10-тармағының 3) тармақшасын, 7-қосымшаның 10-тармағының 2) тармақшасын қоспағанда, алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

**Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі**

К. Мәсімов

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2016 жылғы «13» мамырдағы
№ 292 қаулысына
6-қосымша

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2012 жылғы 23 тамыздағы
№ 1080 қаулысымен
бекітілген

Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты

1. Жалпы ережелер

1. Осы негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (бұдан әрі – стандарт) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Заң) 56-бабына сәйкес әзірленді және білім алушылар мен тәрбиеленушілердің дайындық деңгейіне, білім берудің мазмұнына, оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптарды айқындайды.

2. Негізгі орта білім берудің жалпы білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары (бұдан әрі – білім беру ұйымдары) меншік нысаны мен ведомстволық бағыныстылығына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан білім беру қызметін:

- 1) осы стандартқа;
- 2) оқу бағдарламалары мен үлгілік оқу жоспарларына;
- 3) Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы белгіленген тәртіппен бекіткен басқа да нормативтік құқықтық және құқықтық актілерге сәйкес жүзеге асырады.

3. Стандартты қолдану:

1) оқытудың күтілетін нәтижелері түрінде көрсетілген негізгі орта білім беру мақсаттары жүйесіне қол жеткізу арқылы оқыту мен тәрбиелеудің сапасын арттыруға;

2) қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде білім беру процесін ұйымдастыру үшін қажетті жағдайлар жасау арқылы үштілді білім беру саясатын іске асыруға;

3) білім алушылардың теориялық білім негіздерін меңгеруін және алған білімдерін қолданбалы сипаттағы міндеттерді шешу үшін қолдана білу іскерлігін дамытуды көздейтін негізгі орта білім берудің академиялық және практикалық бағыттылығының үйлесімділігіне;

4) білім алушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, пәндік білім мен дағдыларды кезең-кезеңімен тереңдетуді қамтамасыз етуге;

5) білім беру процесінің мазмұндық негізін айқындайтын білім берудің

құндылықтары мен оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесінің өзара байланыстылығы мен өзара шарттылығына негізделген оқыту мен тәрбиенің бірлігі қағидатын іске асыруға;

6) балалардың денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге, сондай-ақ білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен қосымша білім беру қызметтерін алуға қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін қолайлы жағдайлар жасауға;

7) орта білім беру ұйымдарының типтері мен түрлерінің әртүрлілігі жағдайында негізгі орта білім берудің баламалылығын қамтамасыз етуге;

8) білім беру ұйымдарында инновациялық практиканы қолдауға және дамытуға;

9) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруға бағытталған.

4. Стандарт:

1) білім беру ұйымдарының әртүрлі типтері мен түрлері үшін негізгі орта білім берудің үлгілік оқу жоспарын;

2) негізгі орта білім берудің оқу пәндері бойынша оқу бағдарламаларын;

3) оқу пәндері бойынша оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді;

4) білім алушылардың оқу пәндері бойынша оқу жетістіктерін бағалау өлшем шарттарын;

5) білім беру ұйымдарында оқыту мен тәрбиелеуден күтілетін нәтижелерге қол жеткізуді қамтамасыз ететін басқару жүйесін;

6) білім беру ұйымдарының білім беру процесін мониторингтеу жүйесін;

7) білім беру ұйымдарындағы білім беру процесін, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін материалдық-техникалық, ақпараттық-коммуникациялық қамтамасыз етуге қойылатын бірыңғай талаптарды;

8) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін бағалау параметрлерін әзірлеу үшін негіз болып табылады.

5. Білім беру ұйымдары тәрбиелеудің, оқыту мен дамытудың әр түрлі педагогикалық технологияларын қолдану арқылы денсаулық сақтайтын ортаны қамтамасыз етеді.

6. Стандартта Заңға сәйкес терминдер мен анықтамалар қолданылады. Оларға қосымша мынадай терминдер мен олардың анықтамалары енгізілді:

1) негізгі орта білім берудің базалық мазмұны – типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан білім беру ұйымдарында оқып білуге міндетті негізгі орта білім беру мазмұнының құрамы, құрылымы мен көлемі;

2) сабақтан тыс іс-әрекет – біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі, білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру нысаны;

3) білім беру саласы – мәндес оқу пәндерінің жиынтығын қамтитын негізгі орта білім берудің базалық мазмұнының құраушы бөлігі;

4) үлгілік оқу жоспары – оқу пәндерінің тізбесін регламенттейтін және тиісті білім беру деңгейінің оқу жүктемесінің инвариантты және вариативті компоненттерінің көлемін айқындайтын құжат;

5) оқу жүктемесінің инвариантты компоненті – білім беру ұйымдарында

типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан барлық білім алушылардың оқып білуі үшін міндетті оқу пәндерін айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құраушы компоненті;

6) оқу жүктемесінің вариативтік компоненті – білім алушылардың білімге деген қажеттіліктеріне сәйкес білім беру ұйымдары айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құраушы компоненті;

7) элективті курс – білім алушының таңдауы бойынша курс, білім алушылардың білім алу дайындығын кеңейтуге бағытталған оқу жоспарындағы вариативтік компоненттің құраушы бөлігі;

8) оқытудан күтілетін нәтижелер – оқыту процесі аяқталғанда білім алушының нені біліп, түсініп, көрсете алатынын сипаттайтын құзыреттіліктер жиынтығы;

9) инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуына тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс;

10) ерекше білім беру қажеттіліктері – денсаулығына байланысты білім алуда тұрақты немесе уақытша қиындық көріп жүрген, арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларына мұқтаж балалардың қажеттіліктері;

11) бағалау – білім алушылардың оқуда нақты қол жеткізген нәтижелерін оқытудан күтілетін нәтижелермен әзірленген өлшемшарттар негізінде салыстыру процесі;

12) бағалау өлшемшарттары – білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау жүргізуге негіз болатын белгілер;

13) формативті бағалау – сыныпта күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі, білім алушылар үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушылар мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді;

14) жиынтық бағалау – белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, триместр, оқу жылы), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі;

15) білім берудегі құндылықтар – білім алушының тұлғасын қалыптастыруда жетекші фактор болып табылатын жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген оқыту мақсаттарының жүйесін қалыптастырудағы бағдарлар.

7. «Білім алушылар мен тәрбиеленушілердің даярлық деңгейіне қойылатын талаптар» деген бөлімде белгілі бір білім беру саласына енетін оқу пәндері бойынша ұзақ мерзімді сипаттағы мақсаттар жүйесі түрінде білім беру салалары (және оқу пәндері) бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер көрсетілген.

8. «Білім беру мазмұнына қойылатын талаптар» деген бөлімде типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан, білім беру ұйымдарында міндетті оқып білуге жататын негізгі орта білім беру мазмұнының құрамы, құрылымы мен көлемі көрсетілген.

9. «Оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар» деген

бөлімде апталық оқу жүктемесі, оқу жылының ұзақтығы, топтарға бөлу үшін сыныптың толымдылығы көрсетілген.

10. Стандарт қолданысқа кезең-кезеңімен енгізіледі:

- 1) 2017 жылғы 1 қыркүйектен бастап 5, 7-сыныптарда;
- 2) 2018 жылғы 1 қыркүйектен бастап 6, 8-сыныптарда;
- 3) 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап 9 (10) сыныптарда.

2. Білім алушылар мен тәрбиеленушілердің дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

11. Негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың ғылым жүйесінің базалық негіздерін меңгеруіне, олардың бойында тұлғааралық және этносаралық қатынастың жоғары мәдениетін қалыптастыруға, жеке тұлға ретінде өзін-өзі танытуына және кәсіптік бағдарлануына, сондай-ақ білім алушылардың бейіналды даярлығына бағытталады.

12. Білім алушылардың дайындық деңгейі бірнеше мәндес оқу пәндерін біріктіретін «Тіл және әдебиет», «Математика және информатика», «Жаратылыстану», «Адам және қоғам», «Технология және өнер», «Дене шынықтыру» білім беру салаларының ерекшеліктері ескеріле отырып жобаланған оқытудан күтілетін нәтижелер арқылы айқындалады.

13. Білім беру салалары (және оқу пәндері) бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер негізгі орта білім берудің базалық мазмұнын айқындау үшін негіз болып табылады.

14. Негізгі орта білім берудің оқу бағдарламаларында білім беру салалары (және оқу пәндері) бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер әрбір оқу пәнінің бөлімдері бойынша оқыту мақсаттарында нақтыланады.

15. Оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесі білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жеке даму траекторияларын қалыптастыруға және олардың оқытудың ұзақ мерзімді мақсаттарына кезең-кезеңмен қол жеткізуге ілгерілеуіне мүмкіндік жасайды.

16. «Тіл және әдебиет» білім беру саласы бойынша негізгі орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер

Қазақ тілі (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін) / орыс тілі (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/ ана тілі (оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілдерінде жүргізілетін сыныптар үшін):

1) тыңдалым және айтылым:

білім алушы қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіптік салалардағы мәтіндерін түсінеді; сөйлесу тәртібінің, бағалаудың ашық және жабық түрде берілген нысандарын таниды; әртүрлі өмірлік жағдаяттарда ауызша тілдік қарым-қатынасты жүзеге асырады; тілдік қарым-қатынастың әртүрлі мақсаттары мен тактикаларын іске асыру үшін түрлі тілдік құралдарды пайдалана отырып, әңгімеге бастамашы бола алады және диалогты қолдайды; проблемалық сипаттағы ақпаратты жинақтай отырып,

монолог құрастырады; өз пікірін қорғайды және дәлелдейді; өз пікірін білдіре отырып, әңгіме нысанасына қатысты сөйлеушінің көзқарасын бағалайды; тақырыбы/басы/соңы бойынша мәтін мазмұнын болжайды; өз сөздерін ресімдеу кезінде грамматикалық, стилистикалық нормаларды сақтайды;

2) оқылым:

білім алушы әртүрлі типтегі, жанрлар мен стильдердегі мәтіндерден негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратты (мәтіндік, сандық, графикалық) түсінеді және өзінше түсіндіреді; мәтіннің астарлы мағынасын түсінеді; зерттеп, шолып, таңдап, белгілеп оқуды, арнайы ақпарат алу үшін оқуды, талдамалық оқуды, белгілі бір мақсатпен оқуды қоса алғанда, оқу стратегияларын пайдаланады; әртүрлі дереккөздерден қажетті ақпараттарды алады, оларды талдайды және жинақтайды; қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу-танымдық аяларына қатысты мәтіндердің құрылымдық, лингвистикалық және стилистикалық ерекшеліктерін салыстырады; дәлелдер мен фактілерді ажырата отырып, ақпараттың өзектілігі мен құндылығы тұрғысынан мәтінді бағалайды;

3) жазылым:

білім алушы естіген және оқыған ақпараттарын жинақтай отырып, әртүрлі типтегі, жанрдағы және стильдегі мәтіндерді жазады; ақпаратты ұсынудың әртүрлі нысандарын пайдалана отырып, мәтін құрастырады (оның ішінде, баспа); ұсынылған ақпаратты талдау және бағалау қабілетін көрсете отырып, өзінің проблемалық сипаттағы мәтінін (мақала, эссе, хат және т.б.) жазады; әртүрлі типтегі, жанрдағы және стильдегі мәтіндердің құрылымдық-композициялық, тілдік ерекшеліктерін салыстырады; анықтамалық материалды пайдалана отырып мәтіндерді түзетеді және редакциялайды; белгілі бір тақырып бойынша қарапайым, күрделі және жан-жақты жоспар жасайды; орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық нормаларды сақтайды.

Қазақ тілі мен әдебиеті (оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін)/орыс тілі мен әдебиеті (оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін)

1) тыңдалым:

білім алушы мәтіннің негізгі мазмұнын, сондай-ақ сөйлеушінің ниетін білдіретін функционалдық маңызды мағыналы ақпаратты түсінеді; мәтіннен арнайы ақпаратты алады; терминдердің мәнін және әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу-танымдық аялары бойынша мәтіннің негізгі бөліктерін түсінеді; фактілер мен пікірлерді ажырата отырып, мәтіннің мазмұнын бағалайды; әртүрлі стильдегі және жанрдағы мәтіндердің негізгі проблемаларын айқындайды; мәтінде айтылған деректер мен құбылыстар, оқиғалар арасындағы байланыстар мен қарым-қатынастарды аша отырып, мәтінді талдайды; иллюстрациялар/негізгі сөздер/тақырыбы/басталуы бойынша айтылған ойдың мазмұнын болжайды;

2) айтылым:

талқылау, өзінің пікірін білдіру және оқиғаларды, пікірлер мен проблемаларды бағалау арқылы білім алушы оқылған тақырыптар аясындағы диалогты қолдайды; назарды өзіне қарату тәсілдерін пайдаланып және мақсатты аудиторияны есепке ала отырып монолог құрады, ұсынылған

тақырып бойынша ақпаратты талдайды және жинақтайды; белгілі бір тақырып бойынша айтылған ойды бағалайды; сөйлеу нормаларын сақтай отырып, тілдің лексикалық және грамматикалық құралдарын пайдаланады;

3) оқылым:

білім алушы оқылған тақырыптар аясында белгілі бір күрделі тұтас және аралас мәтіндердің мазмұнын түсінеді; әртүрлі типтегі, стиль мен жанрдағы мәтіндердің ерекшеліктерін анықтайды; сөздердің айқын және астарлы мағынасын, көркем бейнелеуіш құралдардың мәнін түсінеді; өзектілігін, шынайылығын, пайдалылығын және құндылығын анықтай отырып, әртүрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алады; негіздемелі қорытынды шығара және оқығанына сыни тұрғыдан баға бере отырып, мәтіннің мазмұнын талдайды және жинақтайды; көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, проблемасын, автордың көзқарасын анықтай отырып мәтінді салыстырады, белгіленген оқу стратегияларын пайдаланады;

4) жазылым:

білім алушы әртүрлі тілдік құралдарды пайдалана отырып, естігені және оқығаны негізінде әртүрлі типтегі, жанрдағы және стильдегі мәтіндерді жазады; әртүрлі деректерден ақпарат алу арқылы проблемалық сипаттағы мәтіндерді жазады; тұтас мәтіндердің негізінде сызбаларды, кестелерді, диаграммаларды жасайды; белгілі бір тақырып бойынша қарапайым, күрделі және жан-жақты жоспар жасайды; әртүрлі типтегі, стильдегі мәтіндердің мазмұнын салыстырады, талдайды және бағалайды; орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтайды; троптар мен тілдің көркемдегіш-бейнелеуіш құралдарын пайдаланады.

Шет тілі:

1) тыңдалым:

білім алушы оқытылған тақырыптар шеңберінде мәтіндердің негізгі мазмұнын түсінеді; екінші кезектегі мәселелерді қалдырып, басты фактілерді анықтайды; оқытылған тақырыптар шеңберінде егжей-тегжейлі ақпаратты түсінеді; қосымша ақпарат алу мақсатында естігені негізінде күрделі сұрақтар құрастырады; түпмәтіндік мәнге сүйене отырып, естігені бойынша ой қорытады; оқытылған тақырыптар шеңберінде арнайы ақпаратты ажырата алады; оқытылған тақырыптар шеңберінде берілген дәлелдердің сәйкессіздігін анықтайды;

2) айтылым:

білім алушы оқытылған тақырыптар шеңберінде оқығаның логикалық дамуын құрастырып, мәтіннің негізгі мазмұнын жеткізеді; формальды және формальды емес стильдерді қолданады; оқытылған тақырыптар шеңберінде ақпаратпен таныстырады; оқытылған тақырыптар шеңберінде мәтіннің атауы, иллюстрациялары, түйін сөздері, мәтін үзінділері және т.б. бойынша ықтимал мазмұнын болжайды; нақты ақпарат алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды; оқу тапсырмаларын орындау үшін құрбы-құрдастарымен (жұпта, топта) бірлесіп жұмыс жасайды; оқытылған тақырыптар шеңберінде мәтіндерді салыстырады және қарама-қарсы қойып салыстырады; өз көзқарасын негіздей отырып, пікірін білдіреді;

3) оқылым:

білім алушы оқытылған тақырыптар шеңберінде әртүрлі стиль мен жанрдағы мәтіндердің негізгі мазмұнын анықтайды; оқытылған тақырыптар шеңберінде әртүрлі стиль мен жанрда берілген мәтіндердегі егжей-тегжейлі ақпаратты ажырата алады; түрлі ақпараттық ресурстарды (анықтамалық материалдар, сөздіктер, Интернет және басқалары) пайдаланады; оқытылған тақырыптар шеңберінде мәтіндегі арнайы ақпаратты және мәтіндердің әртүрлі стилі мен жанрларын анықтайды; мәтіннің атауы, мәтін үзіндісі, иллюстрациялары, түйін сөздері және т.б. бойынша мазмұнын болжайды; автордың көзқарасын немесе пікірін анықтайды; түрлі мәтіндерден алынған ақпаратты бағалайды;

4) жазылым:

білім алушы кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, формулярларды және т.б. толтырады; оқытылған тақырыптар шеңберінде жоспар құрады, мәтінді жазады, редакциялайды және түзетеді; коммуникативтік міндеттерге сәйкес мәтіннен үзінділер алады; бұрын оқыған тақырыптар бойынша алған біліміне сүйене отырып, шынайы және/немесе ойдан шығарылған өткен, осы шақтағы және болашақта болатын оқиғаларды суреттейді; оқытылған тақырыптар шеңберінде мәтіндегі сөйлемдер мен абзацтарды бір-бірімен байланыстырады және үйлестіреді; оқытылған тақырыптар шеңберінде берілген мәтіннің тыныс белгілерін сауатты және дұрыс қояды; тиісті ережелер мен форматты сақтай отырып, әртүрлі стиль мен жанрда мәтіндер құрайды.

Қазақ әдебиеті/орыс әдебиеті/ұйғыр әдебиеті/өзбек әдебиеті/тәжік әдебиеті:

Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) әдебиеттің негізгі даму кезеңдерін; әртүрлі жанрдағы шығармалардың мазмұнын, фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін, әдеби терминдер мен әдеби бағыттарды, түрлері мен жанрларын, көркем шығармалардың бейнелі суреттеулерді біледі, өлең мәтіндері мен прозалық мәтіндердің фрагменттерін (таңдауы бойынша) жатқа біледі; оқылатын шығармалардан дәйексөздерді біледі;

2) ұлттық көркем мұраның әлемдік мәдениеттегі мәнін; әдебиеттің мәдениеттің аса маңызды жетістіктерінің бірі ретіндегі рөлін; адам өміріндегі көркем әдебиеттің мәнін, әдеби терминдер мен әдеби бағыттарды, түрлері мен жанрларын, шығарманың тақырыбын, идеясын, проблемаларын, шығармадағы автордың көзқарасын, көркем шығармалардағы бейнелі суреттеулерді, шығармаларда ашық және астарлы айтылған мағыналарды түсінеді;

3) әдеби тақырыпқа хабарлама, баяндама, эссе, сұхбат дайындау; жазбаша әңгіме құрастыру үшін әдеби кейіпкерлердің диалогын (оқығанының негізінде) дайындау – кейіпкерлердің біреуіне немесе бір топ кейіпкерге (топтық мінездеме), екі кейіпкерге (салыстырмалы мінездеме) мінездеме беру кезінде, өз бетімен оқыған кітапқа шағын жазбаша пікір дайындау кезінде; талдамалық сипаттағы өзіндік мәтін құрастыру кезінде, АКТ қатыстыра отырып, оқыған мәтінге өзіндік түсініктеме беру процесінде; өзі үшін өзекті оқу ортасын анықтау және көркем шығармаларды бағалау; пікірталастарға немесе көпшілік алдында сөз сөйлеуге қатысу; қажетті ақпаратты іздестіру үшін алған білім,

білік және дағдыларын; оқытылатын шығармаларды талдау үшін арнайы терминдер мен ұғымдарды; өзекті проблемаларды талқылау кезінде меңгерген дағдыларын; өз ойын білдіру, мәдени іс-шараларға қатысу үшін шығармашылық қызметтің тәсілдерін қолданады;

4) оқығанына өзінің көзқарасын дәлелмен тұжырымдай отырып, әртүрлі жанрда бейнеленген шығармаларды; тақырыпты, идеяны және шығарма композициясының, сюжет ерекшеліктерін, шығарманың тілдік ерекшеліктерін, негізгі эпизодтарын, кейіпкерлердің іс-әрекетін және амалдарын, жазушы стилінің ерекшеліктерін талдайды, оларды әлем әдебиеті туындыларымен және өнердің басқа түрлерінің туындыларымен салыстырады;

5) көркем мәтіннің жанры және түрі жағынан ұқсас шығарманы талдау жолдарын таңдау; фактілерді, детальдарды тарихи деректермен салыстыру; әртүрлі жоспарлар құру үшін; әртүрлі ресурстарды пайдалану арқылы жазбаша мәтіндерді құрастыру үшін алған білімін, білігін және дағдыларын жинақтайды; шығармалардағы құндылықтарды қазақ және басқа да халықтардың құндылықтарымен өзара байланыстырады;

6) оқылған шығарманы композициялық, стильдік тұтастығы, тілдік ресімделуі және қойылған коммуникативті міндеттерге қол жеткізу тиімділігі тұрғысынан; өнердің басқа да құралдары арқылы жасалған көркем мәтінді түсіндіруді бағалайды.

17. «Математика және информатика» білім беру саласы бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер

Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) қарапайым математиканың, статистиканың және ықтималдық теориясының негізгі ұғымдарын; сандар жіктелімін; нақты сандармен есептеу амалдарын; қарапайым математиканың негізгі формулаларын; функция ұғымын, оның қасиеттері мен графигін; алгебралық теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелерін шешу тәсілдерін; көпбұрыштар жіктелімін; жазық фигуралардың негізгі түрлерінің қасиеттерін және белгілерін; комбинаторика ережелерін; оқиға ықтималдығының классикалық, статистикалық және геометриялық анықтамаларын; статистикалық деректерді жинау және өңдеу әдістерін;

қолданбалы есепті шешу үшін математикалық модельді пайдалану алгоритмін; ақпарат, ақпараттық процестер, технологиялар және модельдер туралы ғылыми түсініктердің негізін; қазіргі заманғы қоғамдағы және әрбір адамның өміріндегі ақпараттық технологиялардың рөлін; компьютерлік жүйелер мен желілер құрылысының негіздерін, сондай-ақ олардың бағдарламалық қамтылыммен өзара әрекеттестігін; модельдеу, алгоритмдеу және бағдарламалау арқылы есептерді шешу тәсілдерін; әртүрлі сандық құрылғылармен дұрыс және қауіпсіз жұмыс жасау ережелерін біледі;

2) математиканың академиялық тілін; санды стандартты түрде жазу тәсілін; квадрат үшмүшенің түбірлері мен коэффициенттері арасындағы байланысты; түрлі қолданбалы есептерді шешуде математикалық модельдерді пайдаланудың маңыздылығын; аксиома мен теорема сияқты математикалық категориялардың мағынасын; жазықтықтағы геометриялық салулар мен өлшемдердің қағидаттарын; таңдау және бас жиынтықтың сандық

сипаттамаларының мағынасын; сандық және сапалық талдау жүргізудегі статистикалық деректерді графикалық түрде берудің рөлін;

компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттестігін; қолданушының жүйемен жұмыс істеуіне арналған бағдарламалық қамтылымның қажеттілігін; барлық деректер мен нұсқауларды беру үшін компьютермен екілік кодты пайдалануды; ақпаратты өлшеу бірліктері арасындағы байланысты; ақпаратты және ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын қолданудың экономикалық, құқықтық және этикалық аспектілерін түсінеді;

3) практикалық есептерді шешуде математикалық білімін; математикалық есептерді шешу алгоритмдерін; түпмәтінге сәйкес математикалық терминологияны; нақты сандарды есептеу амалдары; ауызша және жазбаша түрде дәл және жуықтап есептеуді; геометриялық есептерді шешуде жазық фигуралардың қасиеттерін; түрлі қолданбалы есептерді шешуде математикалық модельдерді; математикалық есептерді шешуде есептеу техникасын және бағдарламалық қамтылымды;

қажетті ақпаратты жинау, ұсыну, өңдеу, сақтау және беру үшін ақпараттық және коммуникациялық технологиялардың заманауи бағдарламалау құралдарын; объектілер мен процестерді (физикалық, биологиялық, экономикалық және ақпараттық) визуализациялау және зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін олардың компьютерлік модельдерін; практикалық есептерді шешу үшін алгоритмдерді жазудың негізгі ережелерін және бағдарламалау тілдері мүмкіндіктерін; құжаттарды жасау, қарастыру және редакциялаудың бірлескен жұмысы үшін жергілікті және ғаламдық желі мүмкіндіктерін қолданады;

4) заңдылықтарды талдайды және олардың негізінде математикалық модельдер құрастырады; статистикалық деректердің берілуінің түрлі нысандарын пайдаланып, статистикалық деректерді; рационал және иррационал өрнектерге жасалған түрлендірулерді; теңдеулерді, теңсіздіктерді және олардың жүйелерін шешуді; геометриялық фигуралардың өзара орналасуын; функциялардың қасиеттерін; математикалық модельдер құрастыру үшін мәтіндік есептердің шарттарын; графика, диаграмма және әртүрлі сызбалар түрінде ұсынылған деректерді және олардың нәтижелерін;

шынайы және ойдағы объектілер мен процестерді зерттеуге арналған компьютерлік модельдерді; ең тиімдісін анықтау үшін компьютерде есептерді шешудің әртүрлі тәсілдерін; бар қателерді анықтау және оларды кейіннен түзету үшін бағдарламалау тілінде бағдарламалау кодын талдайды;

5) математикалық есептерді шешудің алгоритмдерін; статистикалық деректерді өңдеу және талдау нәтижелері бойынша қорытындыларды; аксиомалар мен теоремалар арқылы дәлелді пікірлерді; геометриялық түрлендірулерді қолдана отырып құрастыру есептерін шешу тәсілдерін;

өз идеяларын ұсыну және іске асыру үшін мәтіндер, кестелер, деректер қоры, графика мен мультимедиа түріндегі ақпаратты; электрондық кестелерде, 3D-редакторларда, сондай-ақ бағдарламалау ортасында объектілер мен процестердің (физикалық, биологиялық, экономикалық және т.б.) модельдерін жинақтайды;

6) есептің түпмәтініне қатысты есептеулер нәтижесін; берілген

параметрлердің мәндеріне байланысты функциялардың графиктерінің орналасуын; шамалардың жуық мәндерін және олардың стандартты түрде жазылуын; жүргізілген тәжірибелер санының артуына байланысты оқиға нәтижесінің абсолюттік және салыстырмалы жиілігін; ақпараттың сапасын, маңыздылығын, пайдалылығын және тиімділігін; пайдаланушының қажеттіліктеріне байланысты компьютердің пішін үйлесімін және бағдарламалық қамтылымын таңдауды; компьютерлік модельдің шынайы объектілерге сәйкестігін; алгоритмнің тиімділігін және оны орындаудың нәтижелерін; АКТ құралдарының адам денсаулығына теріс әсер етуін бағалайды.

18. «Жаратылыстану» білім беру саласы бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер

Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) бастапқы географиялық, биологиялық, физикалық және химиялық ұғымдарды; заманауи өмірдегі жаратылыстану ғылымының рөлін; негізгі биологиялық, физикалық және химиялық теориялар мен заңдардың мәнін; атақты ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарының қалыптасуы мен дамуына қосқан үлесін; энергия көздерін, оның түрлерін және қолданылу салаларын; практикалық және эксперименттік жұмыстарды орындау барысында қауіпсіздік техникасының ережелерін; физикалық және химиялық шамалардың өлшем бірліктерін; механика (кинематика, динамика, статика, сақталу заңдары), жылу физикасы (молекулалық физика және термодинамика), электр және магнетизм (электростатика, тұрақты және айнымалы электр тогы, магниттік өріс, электромагнитті индукция), оптика (геометриялық және толқындық), кванттық физика элементтері, атом физикасы, астрономия бөлімдеріндегі ұғымдарды, формулаларды, заңдарды және физикалық тұрақты шамаларды; атом-молекулалық ілімді, атомның құрылысы және элементтер қасиетін; химиялық таңбаларды; заттардың жіктелуін; химиялық және физикалық құбылыстарды; химиялық байланыс түрлерін және заттардың құрылысын; химиялық реакциялардың типін, жүру белгілерін және заңдылықтарын; бейорганикалық және органикалық қосылыстардың маңызды кластарын және олардың қасиеттерін; электролиттік диссоциация теориясын; химиялық элементтердің периодтық заңын және периодтық жүйесінің құрылымын; Қазақстанның химия және металлургия өнеркәсіптерінің маңызды салаларын; микробиология, молекулалық, жасушалық биология негіздерін; өсімдіктер және жануарлар ағзаларының ішкі ортасы мен мүшелер жүйесінің компоненттерін; өсімдіктердің және жануарлардың негізгі топтарын; тірі ағзалардың адам және табиғи кешен үшін маңызын; эволюциялық дамудың негізі мен заңдылықтарын; сұрыптау әдістерін; биогеоценоздар мен агроценоздардың құрылымын; тірі ағзаларға қоршаған орта факторларының әсерін, адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсерін; географиялық зерттеулер әдістерін; аумақтық кешендерді; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін; заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын; географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;

карталардың түрлерін, жіктелуін және элементтерін; материктер мен мұхиттардың, жекелеген аумақтардың, елдердің және Қазақстан Республикасының табиғаты ерекшеліктерін; әлем, жекелеген аймақтар, елдер және Қазақстан Республикасы шаруашылығының аумақтық және салалық құрылымын, даму жағдайлары мен факторларын; халықаралық экономикалық қатынастардың мақсаттары мен нысандарын; елді мекендердің түрлерін, құрылымын, функцияларын, орналасу факторлары мен даму серпінін; ғаламдық және аймақтық демографиялық проблемаларды; жекелеген аймақтардың, елдердің және Қазақстан Республикасының демографиялық саясаты ерекшеліктерін; Қазақстан Республикасының экономикалық және саяси географиялық жағдайын, аумақтық-әкімшілік бөлінуін; Қазақстан аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін; елдердің типологиясын; экономикалық жүйелердің модельдерін; халықаралық байланыстардың түрлерін; табиғатты қорғау және тұрақты даму шараларын біледі;

2) шамалардың физикалық мағынасын, механика, электр және магнетизм, оптика, атом физикасы, астрономияның негізгі терминдері мен заңдарын; физикалық және химиялық құбылыстардың адам өміріндегі маңыздылығын; химиялық реакциялардың жүру жағдайларын; тотығу және қалпына келу процесін; органикалық және бейорганикалық заттар кластарының арасындағы айырмашылықтарды; ИЮПАК халықаралық номенклатурасын; химиялық өндірістің технологияларын және ғылыми қағидаттарын; микробиологияның медицинадағы, ауыл шаруашылығындағы және өнеркәсіптегі маңызын; жасушалардағы молекулалар және органоидтар деңгейінде жүретін процестерді; өсімдік және жануарлар ағзаларының ішкі ортасы мен мүшелер жүйесінің функцияларын, өсімдік пен жануарлардың негізгі топтарының жіктелу қағидаттарын; метаболизм процестерін; жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың ролін; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін; заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын; географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін; геосаяси процестерді; геосаясат субъектілерінің ролі мен ықпал өрісін, өзара әрекеттестігін; «Байқоңыр» ғарыш айлағының өңірлік және халықаралық маңыздылығын түсінеді;

3) тірі және өлі табиғаттағы объектілерді, процестер мен құбылыстарды сипаттау үшін негізгі физикалық, химиялық, биологиялық, географиялық ұғымдар мен терминдерді; тәжірибелік-эксперименттік және зерттеу жұмыстарын қауіпсіз жүргізу әдістерін; қолданбалы және оқу тапсырмаларын шешу, практикалық және зертханалық жұмыстарды орындау барысында физика, химия, биология, географияның заңдары мен формулаларын; нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді, өлшем бірліктердің Халықаралық жүйесін; алынған білімдерін физикалық және химиялық құбылыстардың жүру жағдайларын және процестерді түсіндіруге; ағзалардың әртүрлі топтарын сипаттаған кезде бинарлық номенклатураны; географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын

анықтау әдістерін; картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларды қолданады;

4) ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижесінде алынған деректерді; графиктік және кестелік нысанда берілген ақпаратты; заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін; заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты; адам ағзасының химиялық құрамын және оның дұрыс жұмыс істеуі үшін микроэлементтер мен макроэлементтердің маңызын; биологиялық процестер мен құбылыстардың заңдылықтарын; тірі ағзалардың мүшелер жүйесінің құрылысы мен функциясын; трансгендік технологияларды қолдануға байланысты проблемаларды; биогеоценоздағы заттар айналымының процестерін; географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын; жаратылыстану ғылымдары саласындағы жетістіктер мен ғылыми жаңалықтарды қолдану аясын; географиялық объектілердің орналасу факторларын; қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстанның географиялық және геосаяси жағдайын, саяси, экономикалық және әлеуметтік дамуының ерекшеліктері мен факторларын, оның дүниежүзіндегі рөлі мен орнын талдайды;

5) кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін жинақталған және өңделген деректерді, ақпараттарды; гипотеза, дәлел және түсініктеме жасауға арналған ғылыми модельдерді және дәлелдемелерді; эксперимент және зерттеулер жүргізу жоспарын; эмпирикалық қағидаларды, қағидаттар мен заңдылықтарды жүйелеу, жіктеу және анықтау үшін тірі және өлі табиғатта болатын процестер туралы білімдерді жинақтайды;

6) жасалған эксперименттің нәтижелерін, зертханалық жұмыстарды жүргізу кезіндегі тәуекелдерді, түрлі физикалық және химиялық процестердің адамның тыныс-тіршілігі мен қоршаған ортаға әсерін; табиғи биогеоценоздар мен агроценоздардың жағдайын; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсерін; пайдалы қазбалар мен табиғи ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығын; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесін бағалайды.

19. «Адам және қоғам» білім беру саласы бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер

Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) отан және дүниежүзі тарихы кезеңдерін; Қазақстан және әлем тарихының ежелден бастап қазіргі күнге дейінгі негізгі оқиғаларын, құбылыстарын, процестерін; отан және әлем тарихында маңызды рөл атқарған тарихи қайраткерлерді; тарихи даму барысында қалыптасқан ұлттық және әлемдік мәдениеттің маңызды жетістіктерін; тарих ғылымының базалық ұғымдарын; тарихи деректердің түрлерін;

құқық пәні мен ұғымын; заманауи құқық жүйелерін; іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтарды: адам құқығы, демократия, азаматтық қоғам және құқықтық мемлекет, заңдылық және құқық тәртібі; қазақстандық құқық саласының базалық мазмұны мен негізгі ұғымдарын; құқық дереккөздерін;

гуманизмге, адалдыққа, отан алдындағы борыш пен толеранттылыққа негізделген құндылықтар мен нормалар мәнін; адамның өзіне, қоршаған әлемге, жалпы адамзатқа деген қарым-қатынасын ескеретін адамгершілік мінез-құлық негіздерін, әлеуметтік маңызды бағдарды; адамның жағымды және жағымсыз қасиеттері, эмоциялары мен сезімдері туралы ұғымдарды біледі;

2) тарихтың барлық кезеңдері бойы отан және дүниежүзі тарихының дамуының тұтастығы мен үздіксіздігін сипаттайтын негізгі оқиғалардың, құбылыстар мен процестердің мәнін; Қазақстан мен түрлі әлем елдерінің қоғамдық-саяси, экономикалық және әлеуметтік-мәдени дамуының сипатты белгілерін; заманауи қоғамдық процестердің тарихи шарттылығын, адамзаттың мәдени әртүрлілігін; Қазақстанның тарихи жолының ерекшеліктерін, әлем тарихындағы оның рөлі мен орнын; отан және әлем тарихындағы көрнекті тұлғалардың рөлі мен орнын; өзін Қазақстан Республикасы азаматы ретінде сезінуі нысанында азаматтық және ұлттық біртектілігін; отан және әлем тарихына, мәдениетіне, дәстүрлеріне, адам құқығы мен бостандығына, қоғам өмірінің демократиялық қағидаларына құрметпен қарау қажеттігін;

мемлекет және құқықтың пайда болуы, олардың өзара байланысы; қазақстандық құқық салаларының негізгі ұғымдары мен базалық санаттарын; құқық мазмұнын, нақты құқықтық қарым-қатынастардың қатысушысы ретінде азаматтың міндеттері мен жауапкершілігін; әлеуметтік өмірдің негізгі салаларындағы қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеу қажеттілігін; тұлғаның құқығын құрметтеу қажеттілігін;

адамның ұдайы өзін-өзі дамыту мен тану қажеттілігін; жалпы адамзаттық, этномәдени және ұлттық құндылықтардың өзара байланысын; сөзі мен әрекеті үшін жауапкершілікті; отбасындағы, ұжымдағы және қоғамдағы өзінің рөлін; болашақ мамандығын саналы таңдау маңыздылығын; өмірде өзара көмектің маңыздылығын; практикада салауатты өмір салты туралы білімді қолдана отырып, өз өмірі мен денсаулығын құндылық ретінде түсінеді;

3) тарихи ойлау дағдыларын: өмірлік міндеттер мен мәселелерді шешу үшін; тарихи картадағы өзгерістерді, түрлі нысандардың орналасуын анықтау кезінде; тарихи тұлғаларды, оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді салыстыру кезінде; Қазақстанның және әлемнің басқа да елдерінің саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени дамуын сипаттау кезінде; тарихи негізіне сүйене отырып, заманауи өмірдің құбылыстарына қатынасы бойынша өз ұстанымын анықтау кезінде; тарихи материалдармен жұмыс кезінде;

күнделікті өмірде және практикалық әрекетінде құқықтық ақпаратты; құқықпен реттелген, күнделікті өмірде заңға сәйкес іс-қимыл мен мінез-құлық тәртібін таңдау кезінде; құқықтар мен бостандықтарды жүзеге асыру тәсілдерін айқындау кезінде, сондай-ақ бұзылған құқықтарды қорғау кезінде; тиісті органдар мен ұйымдарға білікті заң көмегіне жүгіну кезінде; өзекті қоғамдық және құқықтық мәселелер бойынша пікірталастарға қатысу кезінде;

қоғамға қызмет етуге бағытталған, проблемаларды шешуде шығармашылық тәсілді; адамгершілік нормаларына сәйкес түрлі мәселелерді сындарлы шешуде; басқа адамдармен және қоршаған ортамен тілектестік қарым-қатынас орнату кезінде алынған білімді, білікті және дағдыны қолданады;

4) себеп-салдарлық байланыстарын анықтау мақсатында тарихи оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді; жалпы сипатты белгілері мен ерекшеліктерін анықтай отырып, Қазақстанның және басқа да елдердің тарихи дамуын; тарихи тұлғалар қызметінің нәтижесі мен уәждерін; тарихи параллель өткізу жолымен Қазақстан мен әлемнің жекелеген мемлекеттерінің даму үрдістерін, қоғамдық, экономикалық, саяси және мәдени процестерін; проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді; бір тарихи оқиғаларға, құбылыстар мен процестерге түрлі көзқарастарды; түрлі таңбалы жүйеде (мәтін, карта, кесте, схема, дыбыс-бейне қатары) ұсынылған ақпараттарды;

қоғамдағы құқықтық қатынастарды реттейтін нормалар мен тетіктерді; құқықтық қатынастар субъектілерінің негізгі құқықтары мен міндеттерін; қоғамдағы құқықтық қатынастарға байланысты, күрделі емес практикалық жағдаяттарды; жасөспірімдердің заң алдындағы жауапкершілігін және құқықтық ережелерінің ерекшеліктерін; түрлі деректерден алынған құқықтық сипаттағы ақпараттарды;

адамдарда тұлғалық өзін-өзі анықтау, өзін-өзі таныту, өзін-өзі бақылау қабілетін қалыптастыру нысандары мен әдістерін; материалдық және материалдық емес жоспардың қажеттіліктері және олардың қалау мен мүмкіндіктерге сәйкес келуін талдайды;

5) жалпы заңдылықтарды анықтай отырып, тарихи құбылыстардың, процестердің сипатты белгілерін жіктеу, жүйелеу, жалпылау және саралау үшін түрлі дереккөздердегі ақпараттарды; қоғамда болып жатқан қазіргі заманғы саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағдарлану үшін тарихи мәліметтерді;

қоғамда әлеуметтік бейімделу үшін құқықтық және адамгершілік нормаларын ескере отырып, түрлі практикалық жағдаяттардағы мінез-құлық моделін жинақтайды;

б) тарихи оқиғаларды, процестерді, құбылыстарды, тұлғаларды отандық және әлемдік тарихқа ықпалы тұрғысынан бағалайды, оларды әртүрлі түсіндіруді; әртүрлі тарихи дереккөздердің анықтығын; заманауи өркениеттің перспективасын, оның дамуындағы қиындықтар мен проблемаларды; қазіргі қазақстандық қоғамның әлемдік экономикадағы, саясаттағы және мәдениеттегі рөлін;

қоғамдағы мемлекеттік-құқықтық институттардың қызметі, олардың дамуына өз үлесін қосу мүмкіндігін; қоғам өміріндегі оң және келеңсіз құбылыстарды; құқық қорғау мен заңдылық мәнін;

нақты мәселелерді шешуде саналы белсенділік таныту қабілетін көрсету; адамгершілік нормаларына сәйкес белгіленген міндеттерді сындарлы шешу үшін өзінің ұжымда және топта ынтымақтасу қабілетін бағалайды.

20. «Технология және өнер» білім беру саласы бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер

Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) өнер түрлерінің әртүрлі стильдері, бағыттары мен жанрларының жіктемесі мен ерекшеліктерін; музыка мен өнердің бейнелеу және суреттеу құралдарын; өнер түрлерінің стильдері мен жанрларының пайда болу тарихын;

қазақ халқының және әлемнің басқа халықтарының сәндік-қолданбалы өнердегі салт-дәстүрлерін; әлемдік және ұлттық үздік музыка мен өнер туындыларын; халық және классикалық музыка аспаптарының жіктемесін; табиғи, жасанды және көркем материалдардың негізгі түрлері мен қасиеттерін; кейбір материалдардың қолмен, механикалық және көркем өңдеудің негізгі технологияларын; тамақ дайындаудың негізгі технологияларын; электротехникалық жұмыстардың негізгі түрлерінің жалпы сипаттамасын; электротехникалық материалдардың жіктемесін; технологиялық машиналардың, аспаптардың, аппараттар мен құралдардың жіктемесін; технологиялық машиналар мен жабдықтардың тұтынымдық және функциялық сипаттамасын; тоқыма бұйымдарын өңдеу, құрастыру және модельдеу негіздерін; өнер саласында қолданылатын заманауи ақпараттық технологияларды және бағдарламалық қамтылымды; жабдықтармен және құралдармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік техникасы қағидаларын біледі;

2) адам мен қоғам өмірінде, қоршаған ортаны қорғау мен сақтауда өнер түрлерінің, техника мен технологияның маңызы мен ролін; қазақ халқының және әлемнің басқа халықтарының музыка мен бейнелеу өнері туындыларының құндылығын; өнер түрлерінің стильдері мен бағыттарының тарихи кезеңдермен байланысын; шығармашылық ойды түрлі өнер құралдары арқылы жеткізудің ерекшеліктерін; табиғи және жасанды материалдар қасиеттерінің бұйымдардың функциялық және эстетикалық сапасына әсерін; шешім қабылдау, идеяларды дамыту, шығармашылық бұйымдарды жасау үшін топтық және ұжымдық жұмыстың маңызын түсінеді;

3) әртүрлі өнер түрлерінде шығармашылық жобаларды жасау үшін; қарапайым электромонтаждау жұмыстарын жүргізу үшін; қоршаған әлемдегі образдарды, заттар мен құбылыстарды бейнелеуде көркем әдістер мен тәсілдерді, оның ішінде компьютерлік бағдарламалар мен қосымшаларды пайдалану арқылы; бұйымдарды, сондай-ақ өнер туындыларын жасау және дайындау барысында конструктивтік, көркем материалдардың түрлі қасиеттері туралы білімін; жаңа бұйымдардың прототиптерін, сондай-ақ АКТ құралдарын пайдалана отырып жасау үшін материалдарды өңдеудің негізгі технологияларын; өз идеяларын коммерциялық салада жүзеге асыру үшін шығармашылық өнімдерді жылжытудың түрлі тәсілдерін; өз еңбегін жоспарлау және ұйымдастыру әдістерін; қоршаған ортадағы экологиялық проблемаларды өнер арқылы көрсету тәсілдерін қолданады;

4) түрлі өнер туындыларындағы шығармашылық идеялар мен ойларды; өнер қайраткерлерінің және өзінің жұмысында пайдаланылған тәсілдерді, техникалар мен материалдарды; сапаны жақсарту мақсатында жасалған бұйымдардың прототиптерін; шығармашылық еңбек нәтижелерінің тұтынушылық мүмкіндігін; әлеуметтік-тарихи, өңірлік, ғылыми-техникалық, мәдени факторлардың өнер туындыларына ықпалын; өнердің, технологиялар мен өндірістің қоршаған ортаға және адамның тіршілік әрекетіне әсерін талдайды;

5) әртүрлі өнер түрлері бойынша шығармашылық жобаларды, оның ішінде АКТ пайдалана отырып; әртүрлі материалдар және құралдарды пайдалану арқылы түрлі техникаларда жұмыс жасаудың әдістері мен тәсілдерін; түрлі

стильдер мен жанрларда импровизация, аранжировка жасау үшін әртүрлі идеяларды; шығармашылық жұмыстарды жасау үшін гуманитарлық және жаратылыстану-ғылыми пәндер бойынша білім мен дағдыларды; материалдардың технологиялық және пайдаланылу қасиеттерін ескеріп, кейбір бұйымдарды жасау үшін конструкторлық және дизайнерлік шешімдерді жинақтайды;

б) түрлі өнер туындыларындағы негізгі ойды, бейнелер мен идеяларды; ұлттық және әлемдік өнер туындыларының көркемдік және эстетикалық құндылығын; өздігінен/ұжыммен орындаған көркемдік, техникалық жұмыстарды; бұйымдардың функционалдық, эргономикалық және тиімділік мүмкіндіктерін; еңбек өнімдерінің тұтынушылық сапасын және технологиялық операцияларды орындаудың сервистік мүмкіндіктерін бағалайды.

21. «Дене шынықтыру» білім беру саласы бойынша күтілетін нәтижелер
Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік ережелері мен техникасын; қимыл-қозғалыстарды, әр бағыттағы дене шынықтыру жаттығуларының кешендерін; дене шынықтыру сабақтары кезіндегі ағзадағы өзгерістерді (сыртқы және ішкі белгілері бойынша) және дене шынықтыру жүктемесінің режимдерін (жүрек соғуының жиілігі бойынша) бақылау әдістері мен тәсілдерін біледі;

2) еңбекке қабілеттілік деңгейін арттыру үшін денсаулықты сақтау және нығайту қажеттілігін; күн режимінде дене шынықтыру жаттығуларының рөлін; дене шынықтырудың ағза жүйелерінің функционалдық күйіне ықпал етуін; салауатты өмір сүрудің қажеттілігін; орындалатын қимыл-қозғалыстардың күрделілік деңгейін; дене даярлығының түрлі сатыларында дене шынықтыру жүктемесінің талап етілетін қарқынына жету қажеттілігін түсінеді;

3) денені жетілдіру үшін кең диапазондағы іс-қимыл дағдыларын; өзінің және топтың қызығушылығын есепке ала отырып, жеке және бірлескен дене шынықтыру сабақтарын болжау; өзінің және басқалардың дене шынықтыру тәжірибелерін байыту үшін білімі мен дағдыларын; оқу бағдарламасында көрсетілген спорт ойындары мен циклдік спорт түрлерінде тактикасы мен стратегиясын; бағдарламадағы спорт түрлері бойынша мектеп жарыстарында қазылық жасау кезіндегі қағидалар туралы білімін қолданады;

4) болашақ оқуды және топтағы мінез-құлықты басқару үшін дене шынықтыру жаттығуларындағы жетістіктер мен тәжірибені; іс-әрекетті оңтайландыру негізінде өзі-өзі дамытуға және білімін жетілдіруге даярлығын және қабілеттілігін; қысқа және ұзақ уақытты жаттығулар кезінде ағзадағы физикалық өзгерістерді басқарудың түрлі әдістерін талдайды;

5) қозғалыстың түрлері мен олардың ретін қозғалыстың жақсартылған комбинациясында; салауатты және қауіпсіз өмір сүруді қалыптастыруда білім мен дағдыларды; дене шынықтыру сабақтарының шеңберінде проблемаларды зерттеу және шешу үшін сын тұрғысынан ойлау құралдары мен білімін; адам өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін төтенше жағдайларда жеке және ұжымның қауіпсіз әрекеттерінің қағидаларын білуді жинақтайды;

б) өзінің физикалық қабілеттері мен басқалардың қабілеттерін; түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде туындайтын қиындықтар мен тәуекелдерді;

денсаулықтың түрлі аспектілеріне дене жаттығуларының әсерін; салауатты өмір салтын таңдау мен қалыптастыруда, мектепішілік және мектептен тыс спорттық іс-шараларға қатысуда белсенді шығармашылық іс-әрекетке араласу үшін өзінің мүмкіндіктерін бағалайды.

22. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау білім алушылардың білімін бағалау өлшемшарттарын қолдану арқылы жүзеге асырылады. Бағалау өлшемшарттары білім алушылардың оқу жетістіктері деңгейлерін өлшеу үшін пайдаланылады.

23. Бағалау өлшемшарттары әрбір оқу бағдарламасы бойынша оқыту мақсаттарына сәйкес әзірленеді.

24. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау формативті және жиынтық бағалау нысанында жүзеге асырылады.

25. Білім алушылардың білімін бағалау өлшемшарттарын білім беру саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

26. Даму мүмкіндігі шектеулі білім алушылар үшін олардың білім алуына, даму бұзушылықтарын түзетуіне және әлеуметтік бейімделуіне жағдай жасалады.

3. Білім беру мазмұнына қойылатын талаптар

27. Негізгі орта білім беру білім берудің барлық деңгейлеріне ортақ болып табылатын және білім алушының мінез-құлқы мен қызметін ынталандыратын өмірлік тұрақты бағдарлары болуға арналған білім алушылардың бойына ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды дарытуға бағытталған.

28. Негізгі орта білім беру мазмұнында айқындалған негізгі құндылықтар:

- 1) қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік;
- 2) құрмет;
- 3) ынтымақтастық;
- 4) еңбек пен шығармашылық;
- 5) ашықтық;
- 6) өмір бойы білім алу.

29. Білім берудегі құндылықтарды дарыту негізінде білім алушылардың мынадай қабілеттері дамуы тиіс:

- 1) Қазақстан мүдделеріне қызмет етуге дайындығы;
- 2) Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарының нормаларын құрметтеу және сақтау;
- 3) әлеуметтік жауапкершілік және шешім қабылдай алу;
- 4) мемлекеттік тілді меңгеруге ынталану;
- 5) Қазақстан халқының мәдениеті мен дәстүрлерін, әлемнің мәдениеттік алуан түрлілігін құрметтеу;
- 6) рухани келісім және толеранттылық идеяларын қолдау;
- 7) қоршаған ортаға және экологиялық тұрақтылықты сақтауға оң қарым-қатынас;
- 8) шығармашылықпен және сын тұрғысынан ойлау;
- 9) коммуникативтілік және ақпараттық-коммуникациялық құралдар мен технологияларды тиімді қолдана білу;

10) өмір бойы білім алуға және өзін-өзі жетілдіруге талпыну.

30. Негізгі орта білімнің мақсаты - тұлғаның жалпы мәдениетін қалыптастыру, тұлғаны қоғам өміріне бейімдеу, кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдауға және меңгеруге негіз жасау.

31. Негізгі орта білім берудің негізгі міндеттері білім алушылардың:

- 1) рухани-адамгершілік қасиеттерін;
- 2) ғылым негіздері бойынша базалық білім жүйесін;
- 3) өздігінен білім алу және тұлғалық өзін-өзі дамыту дағдыларын;
- 4) оқу, жобалау, зерттеушілік іс-әрекеттерін жүзеге асыру дағдыларын;
- 5) сын тұрғысынан және шығармашылық ойлау дағдыларын;
- 6) қауымда өзін-өзі іске асыру және өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамыту болып табылады.

32. Білім берудің базалық мазмұны стандарт талаптары негізінде әзірленетін оқу пәндерінің оқу бағдарламаларымен айқындалады.

33. Негізгі орта білім берудің базалық мазмұны оқу, жобалау және зерттеу іс-әрекеттерінің мақсатты ұйымдастырылған тәрбие жұмысымен үйлесімі арқылы іске асырылатын академиялық дайындықты, білім алушылардың дербестігін дамытуды және рухани-адамгершілік тәрбиені кіріктіру негізінде айқындалуы тиіс.

34. Негізгі орта білім берудің базалық мазмұны мынадай бағдарларды ескере отырып айқындалады:

- 1) заманауи қоғамның серпінді сұраныстарына сәйкес болу;
- 2) сын тұрғысынан, шығармашылық және позитивті ойлауды дамыту қажеттілігі;
- 3) оқу пәндері мазмұнын кіріктіруді күшейтудің орындылығы;
- 4) бастауыш білім беру және негізгі орта білім беру деңгейлері арасындағы білім беру мазмұнының үздіксіздік және сабақтастық қағидатын сақтауды қамтамасыз ету;
- 5) білім беру мазмұнының академиялық және практикалық бағыттылығы арасындағы теңгерімді сақтау;
- 6) оқыту, тәрбиелеу мен дамытудың біртұтастығын қамтамасыз ету.

35. Негізгі орта білім беру деңгейінде оқыту процесін ұйымдастыру оқыту мен тәрбиенің бірлігі қағидатын іске асыруға бағытталған. Оқытуды ұйымдастыру кезінде білім алушылардың жетекші қызметі ретінде оқуға басым рөл беріледі.

36. Оқыту процесінде әр оқу пәні арқылы тәрбие мәселесі шешіледі. Тәрбие жұмысының барлық түрлері білім алушылардың жаңа білімді субъективті тануы мен меңгеруі мәселелерін шешуге, ұлттық дәстүрлерді, мәдениетті зерделеуге және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарытуға бағытталған.

37. Сабақтан тыс іс-әрекеттің әртүрлі нысандарын ұйымдастыру жинақтала келе білім алушылардың рухани-адамгершілік, азаматтық-патриоттық, көркем-эстетикалық, еңбек және дене тәрбиесінің іске асырылуын қамтамасыз етеді.

38. Оқу процесін ұйымдастыру білім алушыларды ізденуге, мәселелерді талқылауда, көзқарасын дәлелдеуде белсенділікке, сындарлы шешімдер

қабылдауға ұмтылу жолымен өздігінен тәжірибе меңгеруін ұйымдастыруға негізделген оқытудың интерактивті әдістерін пайдалануды көздейді.

39. Міндетті оқу пәндерін оқытумен қатар элективті курстар, сыныптан тыс сабақтарды өткізу, білім алушылардың ғылыми жобаларға қатысуы көзделген.

40. Білім алушылардың жобалау және зерттеу іс-әрекеті дағдыларын дамытуда жүйелілікті қамтамасыз ету білім беру ұйымдарында білім беру процесін ұйымдастырудың негізгі қағидаттарының бірі болып табылады.

41. Негізгі орта білім берудің базалық мазмұны үштілді білім беру саясаты шеңберінде іске асырылады. Үштілді білім берудің мақсаты көптілді тұлғаны – кемінде үш тілді меңгерген, қызметтің әртүрлі салаларында үш тілде еркін диалог жүргізе алатын, өз халқының мәдениетін бағалайтын, басқа халықтардың мәдениетін түсінетін және құрметтейтін Қазақстанның азаматын қалыптастыруға негізделеді.

42. Үштілді білім беру іс жүзінде:

1) қазақ, орыс және ағылшын тілдерін деңгейлік меңгеру;

2) оқыту тіліне қарамастан жекелеген пәндерді қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде оқытуды ұйымдастыру;

3) сабақтан тыс іс-әрекеттер мен элективті курстарды қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде ұйымдастыру арқылы іске асырылады.

43. Негізгі орта білім берудің әр білім беру саласы бойынша базалық мазмұны білім алушыларға тек ғылым негіздерін оқытып қана қоймай, олардың тиімді әлеуметтенуіне ықпал ететін рухани, әлеуметтік және мәдени тәжірибелерін одан әрі дамытуды қамтамасыз етудің қажеттілігі ескеріле отырып анықталды.

44. «Тіл және әдебиет» білім беру саласының мазмұны:

1) оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті» және оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін «Орыс тілі», «Орыс әдебиеті»;

2) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін «Қазақ тілі мен әдебиеті» және оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін «Орыс тілі мен әдебиеті»;

3) «Шет тілі» оқу пәндерінде іске асырылады;

4) Қазақстан аумағында жинақы тұратын этностардың тілінде оқытатын білім беру ұйымдарында «Тіл және әдебиет» білім беру саласына осы этностың ана тілі мен әдебиеті қосымша енеді. Оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілінде жүргізілетін сыныптар үшін «Ана тілі», «Әдебиет» («Ұйғыр әдебиеті», «Өзбек әдебиеті», «Тәжік әдебиеті») оқу пәндері үлгілік оқу жоспарының инвариантты компонентіне енеді.

45. «Тіл және әдебиет» білім беру саласының мазмұны басқа тілдік және тілдік емес оқу пәндерімен пәнаралық байланысты пайдалануды; білім алушылардың ойдағыдай әлеуметтенуін; білім алушылардың жас ерекшеліктеріне, қажеттіліктері мен қызығушылықтарына сәйкес тілдік дағдыларын дамытуды; қазіргі әлемде тілдерді оқытудың маңыздылығын түсінуді; рухани-адамгершілік құндылықтардың дамуын; көптілді және көпмәдениетті әлемнің тұтастығын түсінуді; қарым-қатынас процесінде

тұлғаарлық және мәдениетаралық байланыстарды орнатуды; өзге елдердің мәдениетімен танысу арқылы әртүрлі көзқарастарды сыйлай білуге тәрбиелеуді; оқыту тілінде түрлі ақпарат көздерімен, оның ішінде интернет ресурстарымен өз бетінше жұмыс істей білуді; шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыту және пайдалануды қамтамасыз етуі тиіс.

46. «Математика және информатика» білім беру саласының мазмұны «Математика», «Информатика» оқу пәндерінде іске асырылады.

47. «Математика және информатика» білім беру саласының мазмұны математика мен информатиканың әлемдегі ролін айқындау және түсіну қабілетін қалыптастыруды; математиканы ғылымның әмбебап тілі, құбылыстар мен процестерді модельдеудің құралы ретінде түсінуді; математика мен информатиканы оқыту кезінде орта білім беру деңгейлеріндегі сабақтастықты, пәнаралық және пәнішілік байланыстарды; жалпы орта білім беру деңгейінде оқуды жалғастыруға және сабақтас пәндерді оқуға, оларды күнделікті өмірде пайдалануға қажетті базалық математикалық білім мен біліктерді меңгеруді; бағдарламалау технологиясының және ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың теориялық негіздері бойынша базалық білім жүйесін, информатиканы және басқа да пәндерді оқу кезінде ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды пайдалана отырып шынайы объектілер мен процестердің модельдерін қолдану және түрлендіру біліктерін меңгеруді; функционалдық сауаттылықты, логикалық, алгоритмдік және операциялық ойлауды, кеңістікті елестетуді, математика мен информатиканың түрлі тілдерін (сөздік, символдық, талдамалық, графикалық) пайдалану қабілеттерін, әртүрлі нысанда берілген ақпаратты қабылдау және сын тұрғысынан талдауды дамытуды қамтамасыз етуі тиіс.

48. «Жаратылыстану» білім беру саласының мазмұны «Жаратылыстану», «Физика», «Химия», «Биология», «География» оқу пәндерінде іске асырылады.

49. «Жаратылыстану» білім беру саласының мазмұны функционалдық білім мен біліктерді, жоспарлау, талдау және өңдеу, түсіндіру, жүйелеу, алгоритм бойынша жұмыс, зерттеу, практикалық-эксперименттік дағдыларды жетілдіру, қорытындыларды бағалау және тұжырымдау дағдыларын қалыптастыруды; әлемнің қазіргі жаратылыстану көрінісінің негізінде жатқан іргелі ұғымдарды, заңдылықтарды, теориялар мен қағидаттарды, табиғатты ғылыми тану әдістерін, табиғатты, экономиканы және қоғамды кешенді зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті проблемаларын түсінуді тереңдетуді; экологиялық мәдениетті, ғылыми, жобалық және кеңістіктік ойлауды дамытуды; патриоттық сезімдерді, қоршаған ортаға деген жауапкершілікті және ұқыпты қарауды тәрбиелеуді; білім алушыларды жаратылыстану ғылымдары бағытында кәсіби бағдарлауды іске асыруды қамтамасыз етуі тиіс.

50. «Адам және қоғам» білім беру саласының мазмұны «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері», «Өзін-өзі тану» оқу пәндерінде іске асырылады.

51. «Адам және қоғам» білім беру саласының мазмұны білім алушыларда «Адам – Қоғам» жүйесі шеңберінде қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар бойынша білім негіздерін қалыптастыруға бағытталуы тиіс. Оқу пәндерінің

мазмұны білім алушыларда тарихи ойлау, өткен және қазіргі жағдайды, олардың өзара байланысын түсіну мен ұғыну, тарихи, құқықтық, экономикалық, саяси, әлеуметтік ақпарат көздері материалдары бойынша талдау мен негізделген қорытындылар жасау және соның негізінде ешкімге тәуелсіз тұжырым жасау, өзіндік сараланған шешімдер қабылдау дағдыларын қалыптастыруға; патриотизм сезімін тәрбиелеуге, құқықтық сауаттылықты, демократиялық құқықтық қоғам идеалдары мен құндылықтарын түсінуді, әлеуметтік-мәдени байланыс жағдайында тиімді өзара қарым-қатынасты іске асыру және коммуникативтік құралдарды таңдау үшін белсенді азаматтық ұстанымды қалыптастыруға; жалпыадамзаттық, этномәдени құндылықтар жүйесіне, әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайларға жеке қатынасын айқындай білуін дамытуға, адамгершілік таңдауды жүзеге асыру үшін қажетті әлеуметтік құбылыстар мен оқиғаларды бақылау мен бағалауға бағытталған.

52. «Технология және өнер» білім беру саласының мазмұны «Көркем еңбек», «Музыка» оқу пәндерінде іске асырылады.

53. «Технология және өнер» білім беру саласының мазмұны қоршаған әлемнің бейнесін, өскелең ұрпақтың ортақ мәдениетін тұтастай қабылдауды, білім алушылардың эстетикалық, рухани-адамгершілік және эмоционалдық саласын қоғамның ұлттық және әлемдік көркем құндылықтары негізінде дамытуға, адам өміріндегі өнер мен технологиялардың рөлі туралы негізгі түсініктерді дамытуға, қазақ халқының және әлемнің басқа да халықтарының салт-дәстүрлеріне, мәдениетіне және әртүрлі өнер түрлерін түсінуге және құрметтеуге; өнердің әртүрлі түрлерінде көркем, музыкалық және жобалық әрекетті жүзеге асыру білімдерін, біліктерін және дағдыларын одан әрі дамытуға; негізгі технологиялық білім, білік, дағдыларды, соның ішінде компьютерлік цифрлық технологияларды қолдану арқылы; әртүрлі музыкалық цифрлық технологияларды қоса алғанда, вокалды және инструменталды дағдыларды дамытуға; мәнерліліктің көркем және музыкалық құралдары және заманауи технологиялар арқылы әлемді танудың әртүрлі әдістерін өз бетінше меңгеруге бағытталуы тиіс.

54. «Дене шынықтыру» білім беру саласының мазмұны «Дене шынықтыру» оқу пәнінде іске асырылады.

55. «Дене шынықтыру» білім беру саласының мазмұны денсаулықты нығайтуға, негізгі дене бітімі қасиеттерін дамытуға және ағзаның қызметтік мүмкіндіктерін жоғарылатуға; қозғалыс мәдениетін қалыптастыруға, қозғалыс тәжірибесін жалпылай дамыту мен түзетуге бағытталған физикалық жаттығулар арқылы байытуға; дене шынықтыру-сауықтыру және спорттық-сауықтыру іс-әрекеті дағдысы мен іскерлігіне, дене жаттығуларын жасауды өз бетінше ұйымдастыруға үйретуге; базалық және ұлттық спорт түрлерінің техникалық қимылдарымен амалдарын меңгеруге; патриоттық сезімге, өз Отанын сүйуге және рухани ерік-жігер қасиеттеріне тәрбиелеуге бағытталуы тиіс.

56. Негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламасын меңгеру мерзімі – бес жыл.

4. Оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

57. Негізгі орта білім беру деңгейіндегі білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі 5-сыныпта – 32 сағаттан, 6-сыныпта – 32 сағаттан, 7-сыныпта – 34 сағаттан, 8-сыныпта – 35 сағаттан, 9 (10)-сыныпта – 36 сағаттан аспауы тиіс.

58. Білім алушылардың инвариантты және вариативті компоненттерден тұратын оқу жүктемесінің жалпы көлемі, сондай-ақ сыныптар бойынша апталық және жылдық оқу жүктемесі үлгілік оқу жоспарында белгіленеді.

59. Апталық оқу жүктемесі үлгілік оқу жоспарымен (инвариантты және вариативті компоненттер) айқындалған оқу жұмыстарының барлық түрлерін қамтиды. Арнайы (түзеу) білім беру ұйымдарының оқу жоспарларында даму бұзушылығының түрлерін ескере отырып, міндетті түзеу компоненті көзделген. Арнайы (түзеу) білім беру ұйымдарының оқу жоспарларындағы инвариантты, түзеу және вариативті компоненттер ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар ескеріле отырып белгіленеді.

60. Меншік нысандарына және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан, білім беру ұйымдарында оқу жылының басталу және аяқталу мерзімін Қазақстан Республикасының білім саласындағы уәкілетті органы анықтайды.

61. Сыныпты екі топқа бөлу қалалық білім беру ұйымдарында сыныптарда білім алушылар – 24-ке немесе одан артық, ауылдық жерлерде білім алушылар – 20-ға немесе одан артық, шағын жинақты мектептерде кемінде 10-ға толған жағдайда:

1) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптарда – «Қазақ тілі мен әдебиеті»;

2) оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптарда – «Орыс тілі мен әдебиеті»;

3) шет тілі;

4) көркем еңбек (сынып толымдылығына қарамастан ұл және қыз балалар топтарына);

5) информатика;

6) гендерлік қағидат бойынша дене шынықтыру сабақтарын (қалалық жерде – әрбір топта кемінде 8 ұл бала (немесе қыз бала), ал ауылдық жерде – кемінде 5 ұл бала (немесе қыз бала) болғанда) жүргізу кезінде жүзеге асырылады.

№ исх: 292 от:
13.05.2016

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ҮКІМЕТІНІҢ
ҚАУЛЫСЫ**

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ
ПРАВИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

2016 жылғы 13 мамыр

Астана, Үкімет Үйі от «13» мая 2016 года

№ 292

№292

О внесении изменений и дополнений в постановление Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования»

Правительство Республики Казахстан **ПОСТАНОВЛЯЕТ:**

1. Внести в постановление Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования» (САПП Республики Казахстан, 2012 г., № 67, ст. 958) следующие изменения и дополнения:

1) в пункте 1:

дополнить подпунктами 2-2) и 2-3) следующего содержания:

«2-2) государственный общеобязательный стандарт основного среднего образования;

2-3) государственный общеобязательный стандарт общего среднего образования;»;

2) государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 1 к настоящему постановлению;

3) в государственном общеобязательном стандарте среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденном указанным постановлением:

пункты 25, 26 изложить в следующей редакции:

«25. Содержание учебного курса «Основы безопасности жизнедеятельности» в 3-4 классах реализуется в рамках учебного курса «Познание мира»: в 3 классе с годовой учебной нагрузкой 6 часов, в 4 классе – 10 часов, учителями начальных классов; в 6, 8, 9 классах реализуется в рамках учебного курса «Физическая культура» с годовой учебной нагрузкой по 15 часов учителями физической культуры; в 10-11 классах реализуется в рамках учебного курса «Начальная военная подготовка» с годовой учебной нагрузкой 25 часов преподавателями-организаторами начальной военной подготовки.

Занятия по основам безопасности жизнедеятельности являются обязательными и проводятся в учебное время.

26. Содержание учебного курса «Правила дорожного движения» в 3-4 классах реализуется в рамках следующих учебных курсов: «Родной язык», «Музыка», «Изобразительное искусство», «Технология»; в 6, 8 классах реализуется во внеурочное время, за счет классных часов и факультативов.»;

пункты 35, 36, 37 изложить в следующей редакции:

«35. Продолжительность учебного года в 3, 4, 6, 8-11 классах – 34 учебные недели.

36. Максимальные объемы недельной учебной нагрузки обучающихся, включая все виды классной и внеклассной (факультативные, индивидуальные и кружковые занятия) учебной работы, не должны превышать в: 3 классе – 29 часов, 4 классе – 29 часов, 6 классе – 33 часов, 8 классе – 36 часов, 9 классе – 38 часов, 10 классе – 39 часов, 11 классе – 39 часов.

37. Продолжительность каникулярного времени в учебном году составляет не менее 30 дней в 3, 4, 6, 8-11 классах. Каникулы предоставляются 3 раза в учебном году – осенью, зимой и весной. Конкретные сроки каникул устанавливаются уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.»;

пункт 48 изложить в следующей редакции:

«48. Предметные результаты устанавливаются в 3-4 классах на базовом уровне, в последующих классах - на трех уровнях: базовом (обязательном), продвинутом возможном в 6, 8-11 классах (для освоения вариативного компонента объемом в 1 час при выборе предмета) и продвинутом предпрофильном в 8-9 классах/продвинутом профильном в 10-11 классах (для освоения выбранных общеобразовательной организацией вариантов типовых учебных планов с углублением предметов).»;

пункт 50 изложить в следующей редакции:

«50. Продвинутое (возможный и предпрофильный/профильный) уровни освоения учебных предметов включают расширенный и углубленный объем знаний обучающихся, их умений и навыков. Возможный уровень освоения учебных предметов реализуется по выбору общеобразовательной организации на основе вариативных учебных программ для 6, 8-11 классов. Предпрофильный (8-9 классы) и профильный (10-11 классы) уровни освоения учебных предметов реализуются на основе типовых учебных программ для углубленного изучения.»;

пункт 65 изложить в следующей редакции:

«65. Деление класса на 2 группы осуществляется в городских общеобразовательных организациях при наполнении класса в 24 и более обучающихся, в сельских – 20 и более обучающихся, в малокомплектных школах – не менее 10 обучающихся при проведении уроков:

1) по казахскому языку в 3, 4, 6, 8-11 классах с неказахским языком обучения;

2) по казахской литературе в 6, 8-11 классах с неказахским языком обучения;

- 3) по русскому языку в 3, 4, 6, 8-11 классах с казахским, уйгурским, таджикским и узбекским языками обучения;
- 4) по иностранному языку в 3, 4, 6, 8-11 классах;
- 5) по информатике в 6, 8-11 классах;
- 6) по профильным предметам;
- 7) по технологии в 6, 8-11 классах (группы мальчиков и девочек независимо от наполняемости класса);
- 8) по физической культуре в 6, 8-11 классах.»;

4) государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 2 к настоящему постановлению;

5) государственный общеобязательный стандарт послесреднего образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 3 к настоящему постановлению;

6) государственный общеобязательный стандарт высшего образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 4 к настоящему постановлению;

7) государственный общеобязательный стандарт послевузовского образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 5 к настоящему постановлению;

дополнить государственными общеобязательными стандартами основного среднего образования и общего среднего образования согласно приложениям 6 и 7 к настоящему постановлению.

2. Настоящее постановление вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования, за исключением абзацев второго, третьего, четвертого, пятого, седьмого, восьмого, девятого, десятого, одиннадцатого, двенадцатого, тринадцатого, четырнадцатого, пятнадцатого, шестнадцатого, семнадцатого, восемнадцатого, девятнадцатого, двадцатого, двадцать первого, двадцать второго, двадцать третьего, двадцать четвертого, двадцать пятого, двадцать шестого, двадцать седьмого, двадцать восьмого, тридцать третьего пункта 1 настоящего постановления, которые вводятся в действие с 1 сентября 2017 года, подпункта 2) пункта 10 приложения 6, подпункта 1) пункта 10 приложения 7, которые вводятся в действие с 1 сентября 2018 года, подпункта 3) пункта 10 приложения 6, подпункта 2) пункта 10 приложения 7, которые вводятся в действие с 1 сентября 2019 года.

**Премьер-Министр
Республики Казахстан**

К. Масимов

Приложение 6
к постановлению Правительства
Республики Казахстан
от « 13 » мая 2016 года
№ 292

Утвержден
постановлением Правительства
Республики Казахстан
от 23 августа 2012 года
№ 1080

Государственный общеобязательный стандарт основного среднего образования

1. Общие положения

1. Настоящий государственный общеобязательный стандарт основного среднего образования (далее – стандарт) разработан в соответствии со статьей 56 Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 года «Об образовании» (далее – Закон) и определяет требования к уровню подготовки, содержанию образования, максимальному объему учебной нагрузки обучающихся и воспитанников.

2. Организации образования, реализующие общеобразовательные программы основного среднего образования (далее – организации образования), независимо от их форм собственности и ведомственной подчиненности, а также языка обучения, осуществляют образовательную деятельность в соответствии с:

- 1) настоящим стандартом;
- 2) учебными программами и типовыми учебными планами;
- 3) другими нормативными правовыми и правовыми актами, утвержденными в установленном порядке уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.

3. Применение стандарта направлено на:

- 1) повышение качества обучения и воспитания через достижение системы целей основного среднего образования, представленной в виде ожидаемых результатов обучения;

- 2) реализацию политики трехязычного образования посредством создания необходимых условий для организации образовательного процесса на казахском, русском и английском языках;

- 3) сочетание академической и практической направленности основного среднего образования, предусматривающее усвоение обучающимися основ теоретических знаний и развитие умений применять полученные знания для решения задач прикладного характера;

4) обеспечение поэтапного углубления предметных знаний и навыков с учетом возрастных возможностей обучающихся;

5) реализацию принципа единства обучения и воспитания, основанного на взаимосвязанности и взаимообусловленности ценностей образования и системы ожидаемых результатов обучения, которые определяют содержательную основу образовательного процесса;

6) обеспечение охраны здоровья детей, а также создание благоприятных условий для удовлетворения особых образовательных потребностей обучающихся и потребностей в получении дополнительных образовательных услуг;

7) обеспечение эквивалентности основного среднего образования в условиях разнообразия типов и видов организаций среднего образования;

8) поддержку и развитие инновационной практики в организациях образования;

9) организацию объективной оценки деятельности организаций образования по обеспечению качества образования.

4. Стандарт является основой для разработки:

1) типового учебного плана основного среднего образования для разных типов и видов организаций образования;

2) учебных программ по учебным предметам основного среднего образования;

3) учебников и учебно-методических комплексов по учебным предметам;

4) критериев для оценивания учебных достижений обучающихся по учебным предметам;

5) систем управления, обеспечивающих достижение ожидаемых результатов обучения и воспитания в организациях образования;

6) системы мониторинга образовательного процесса организаций образования;

7) единых требований к материально-техническому, информационно-коммуникационному обеспечению образовательного процесса организаций образования, в том числе для обучающихся с особыми образовательными потребностями;

8) параметров оценки деятельности организаций образования по обеспечению качества образования.

5. Организации образования обеспечивают здоровьесберегающую среду для через применение различных педагогических технологий воспитания, обучения и развития.

6. В стандарте применяются термины и определения в соответствии с Законом. В дополнение к ним включены следующие термины и их определения:

1) базовое содержание основного среднего образования – состав, структура и объем содержания основного среднего образования, подлежащего обязательному изучению в организациях образования, независимо от их типа, вида и формы собственности, а также языка обучения;

2) внеурочная деятельность – составная часть целостного учебно-воспитательного процесса, форма организации свободного времени

обучающихся;

3) образовательная область – составная часть базового содержания основного среднего образования, включающая совокупность родственных учебных предметов;

4) типовой учебный план – документ, регламентирующий перечень учебных дисциплин (предметов) и определяющий объем инвариантного и вариативного компонентов учебной нагрузки соответствующего уровня образования;

5) инвариантный компонент учебной нагрузки – составной компонент типового учебного плана, определяющий учебные предметы, обязательные для изучения всеми обучающимися в организациях образования, независимо от их типа, вида и формы собственности, а также языка обучения;

6) вариативный компонент учебной нагрузки – составной компонент типового учебного плана, который определяется организацией образования соответственно образовательным потребностям обучающихся;

7) элективный курс – курс по выбору обучающихся, составная часть вариативного компонента учебного плана, направленная на расширение образовательной подготовки обучающихся;

8) ожидаемые результаты обучения – совокупность компетенций, выражающих, что именно обучающийся будет знать, понимать, демонстрировать по завершении процесса обучения;

9) инклюзивное образование – процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей;

10) особые образовательные потребности – потребности детей, испытывающих постоянные или временные трудности в получении образования, обусловленные здоровьем, нуждающихся в специальных, общеобразовательных учебных программах и образовательных программах дополнительного образования;

11) оценивание – процесс соотнесения реально достигнутых обучающимися результатов обучения с ожидаемыми результатами обучения на основе выработанных критериев;

12) критерии оценивания – признаки, на основании которых производится оценка учебных достижений обучающихся;

13) формативное оценивание – вид оценивания, которое проводится в ходе повседневной работы в классе, является текущим показателем успеваемости обучающихся, обеспечивает оперативную взаимосвязь между обучающимся и учителем в ходе обучения, обратную связь между учеником и учителем и позволяет совершенствовать образовательный процесс;

14) суммативное оценивание – вид оценивания, которое проводится по завершении определенного учебного периода (четверть, триместр, учебный год), а также изучения разделов в соответствии с учебной программой;

15) ценности образования – ориентиры в построении системы целей обучения, основанные на общечеловеческих ценностях, являющиеся ведущим фактором в формировании личности обучающегося.

7. В разделе «Требования к уровню подготовки обучающихся и

воспитанников» указаны ожидаемые результаты обучения по образовательным областям (и учебным предметам) в виде системы целей долгосрочного характера по учебным предметам, входящим в определенную образовательную область.

8. В разделе «Требования к содержанию образования» указаны состав, структура и объем содержания основного среднего образования, подлежащего обязательному изучению в организациях образования, независимо от их типа, вида и формы собственности, а также языка обучения.

9. В разделе «Требования к максимальному объему учебной нагрузки» указаны недельная учебная нагрузка, продолжительность учебного года, наполняемость класса для деления на группы.

10. Стандарт вводится в действие поэтапно:

- 1) в 5, 7 классах - с 1 сентября 2017 года;
- 2) в 6, 8 классах с - 1 сентября 2018 года;
- 3) в 9 (10) классах - с 1 сентября 2019 года.

2. Требования к уровню подготовки обучающихся и воспитанников

11. Общеобразовательные учебные программы основного среднего образования направлены на освоение обучающимися, в том числе обучающимися с особыми образовательными потребностями, базисных основ системы наук, формирование у них высокой культуры межличностного и межэтнического общения, самоопределение личности и профессиональную ориентацию, а также предпрофильную подготовку обучающихся.

12. Уровень подготовки обучающихся определяется через ожидаемые результаты обучения, которые спроектированы с учетом специфики каждой образовательной области, объединяющей несколько родственных учебных предметов: «Язык и литература», «Математика и информатика», «Естествознание», «Человек и общество», «Технология и искусство», «Физическая культура».

13. Ожидаемые результаты обучения по образовательным областям (и учебным предметам) служат основой для определения базового содержания основного среднего образования.

14. В учебных программах основного среднего образования ожидаемые результаты обучения по образовательным областям (и учебным предметам) конкретизируются в целях обучения по разделам каждого учебного предмета.

15. Система ожидаемых результатов обучения создает возможность для выстраивания индивидуальных траекторий развития обучающихся, в том числе обучающихся с особыми образовательными потребностями, и поэтапного продвижения их к достижению долгосрочных целей обучения.

16. Ожидаемые результаты по завершении основного среднего образования по образовательной области «Язык и литература»;

Казахский язык (для классов с казахским языком обучения)/, русский язык (для классов с русским языком обучения)/, родной язык (для классов с уйгурским/ узбекским/ таджикским языком обучения):

1) аудирование и говорение:

обучающийся понимает тексты социально-бытовой, социально-культурной и учебно-профессиональной сфер общения; распознает открыто и скрыто выраженные формы речевого поведения, оценки; осуществляет устное речевое общение в различных жизненных ситуациях; выступает инициатором и поддерживает диалог, используя разнообразные языковые средства для реализации различных целей и тактик речевого общения; строит монолог, синтезируя информацию проблемного характера; отстаивает и аргументирует собственное мнение; оценивает отношение говорящего к предмету речи, выражая собственное мнение; прогнозирует содержание текста по его заголовку/началу/финалу; соблюдает грамматические, стилистические нормы при оформлении собственных высказываний;

2) чтение:

обучающийся понимает и интерпретирует главную и детальную информацию (текстовую, числовую, графическую) текстов различных типов, жанров и стилей; распознает скрытый смысл текста; использует стратегии чтения, включая исследовательское, комментированное, выборочное чтение с пометками, чтение с целью извлечения специальной информации, аналитическое чтение, чтение с определенной целью; извлекает необходимую информацию из различных источников, анализируя и синтезируя ее; сравнивает структурные, лингвистические и стилистические особенности текстов социально-бытовой, социально-культурной и учебно-познавательной сфер общения; оценивает текст с точки зрения актуальности и ценности информации, различая факт и мнение;

3) письмо:

обучающийся создает тексты разных типов, жанров и стилей, синтезируя услышанную и прочитанную информацию; создает тексты (в т.ч. печатные), используя различные формы представления информации; пишет собственный текст проблемного характера (статья, эссе, письмо и др.), демонстрируя способность анализировать и оценивать предложенную информацию; сравнивает структурно-композиционные, языковые особенности текстов разных типов, жанров и стилей; корректирует и редактирует тексты с использованием справочного материала; составляет простой, сложный и развернутый план по определенной теме; соблюдает орфографические, грамматические и стилистические нормы.

Казахский язык и литература (для классов с неказахским языком обучения)/, русский язык и литература (для классов с нерусским языком обучения):

1) аудирование:

обучающийся понимает основное содержание текста, а также функционально значимую смысловую информацию, отражающую намерения говорящего; извлекает специальную информацию из текста; понимает значение терминов и ключевых единиц текста по социально-бытовой, социально-культурной и учебно-познавательной сферам; оценивает содержание текста, различая факт и мнение; определяет основные проблемы в текстах разных стилей и жанров; анализирует текст, раскрывая связи и отношения между

фактами и явлениями, событиями, о которых идет речь в тексте; прогнозирует содержание высказывания по иллюстрациям/ключевым словам/заголовкам/началу;

2) говорение:

обучающийся поддерживает диалог в рамках изучаемых тем, рассуждая, выражая собственное мнение и оценивая события, мнения и проблемы; строит монолог, используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию; анализирует и синтезирует информацию по предложенной теме; оценивает высказывания по определенной тематике; употребляет лексические и грамматические средства языка, соблюдая речевые нормы;

3) чтение:

обучающийся понимает содержание сплошных и несплошных текстов определенной сложности в рамках изучаемых тем; выявляет особенности текстов разных типов, стилей и жанров; распознает явное и скрытое значение слов, значение средств художественной изобразительности; извлекает необходимую информацию из различных источников, определяя ее актуальность, достоверность, полезность и ценность; анализирует и синтезирует содержание текста, формулируя обоснованные выводы и критическую оценку прочитанного; сравнивает тексты, определяя тему, идею, проблематику художественного произведения, позицию автора; использует определенные стратегии чтения;

1) письмо:

обучающийся пишет тексты разных типов, жанров и стилей речи на основе услышанного и прочитанного, используя разнообразные языковые средства; пишет тексты проблемного характера, извлекая информацию из различных источников; создает графики, таблицы, диаграммы на основе сплошных текстов; составляет простой, сложный и развернутый план по определенной теме; сравнивает, анализирует и оценивает содержание текстов разных типов и стилей; соблюдает орфографические и грамматические нормы; использует тропы и художественно-образительные средства языка.

Иностранный язык:

1) аудирование:

обучающийся понимает основное содержание текстов в рамках изученных тем; определяет главные факты, опуская второстепенные; понимает детальную информацию в рамках изученных тем; составляет сложные вопросы на основе услышанного с целью получения дополнительной информации; извлекает смысл услышанного, опираясь на контекстную подсказку; различает специфическую информацию в рамках изученных тем; распознает несоответствия в приводимых аргументах в рамках изученных тем;

2) говорение:

обучающийся передает основное содержание текста в рамках изученных тем, выстраивая логический ход событий; использует формальный и неформальный стили; презентует информацию в рамках изученных тем; прогнозирует возможное содержание текста по заглавию, иллюстрации, ключевым словам, отрывкам из текста и др. в рамках изученных тем; задает простые и сложные вопросы для получения конкретной информации;

взаимодействует со сверстниками (в паре, группе) для выполнения учебных задач; сравнивает и противопоставляет тексты в рамках изученных тем; высказывает мнение, обосновывая свою точку зрения;

3) чтение:

обучающийся определяет основное содержание текстов разных стилей и жанров в рамках изученных тем; различает детальную информацию в тексте разных стилей и жанров в рамках изученных тем; использует различные информационные ресурсы (справочные материалы, словари, Интернет и другое); распознает специфичную информацию в тексте и разные стили, жанры текстов в рамках изученных тем; прогнозирует содержание текста по заголовку, фрагменту текста, иллюстрации, ключевым словам и др.; определяет отношение или мнение автора; оценивает информацию из различных текстов;

4) письмо:

обучающийся заполняет таблицы, диаграммы, схемы, анкеты, формуляры и др.; составляет план, пишет, редактирует и корректирует текст в рамках изученных тем; делает выписки из текста в соответствии с коммуникативными задачами; описывает реальные и/или вымышленные события из прошлого, настоящего и будущего, опираясь на знание из ранее изученных тем; соединяет и согласует предложения и абзацы между собой в тексте в рамках изученных тем; грамотно и правильно расставляет знаки препинания в тексте в рамках изученных тем; создает тексты различных стилей и жанров, соблюдая соответствующие правила и формат.

Казахская литература/русская литература/уйгурская литература/узбекская литература/таджикская литература.

По завершении основного среднего образования обучающийся:

1) знает основные этапы развития литературы; содержание произведений разных жанров, особенности отражения быта, традиций народа в фольклоре; литературные термины и литературные направления, роды и жанры, образную природу художественных произведений, наизусть стихотворные тексты и фрагменты прозаических текстов (по выбору), цитаты из изучаемых произведений;

2) понимает значение национального художественного наследия в мировой культуре; роль литературы как одного из важнейших достижений культуры, значение художественной литературы в жизни человека; литературные термины и литературные направления, роды и жанры, тему, идею, проблематику произведения, позицию автора в произведении, образную природу художественных произведений; открыто выраженный и скрытый смыслы произведений;

3) применяет приобретенные знания, умения и навыки при подготовке сообщения, доклада, эссе, интервью на литературную тему; диалог литературных героев (на основе прочитанного) для создания письменного рассказа - характеристики одного из героев или группы героев (групповая характеристика), двух героев (сравнительная характеристика), при подготовке небольшого письменного отзыва на самостоятельно прочитанную книгу; при создании собственного текста аналитического характера, в процессе создания собственной интерпретации изученного текста с привлечением ИКТ; для

определения актуального для себя круга чтения и оценки художественных произведений, участия в дебатах или в публичных выступлениях; для поиска необходимой информации; специальные термины и понятия для анализа изучаемых произведений; полученные знания при обсуждении актуальных проблем; приобретенные навыки, способы творческой деятельности для самовыражения, участия в культурных мероприятиях;

4) анализирует произведения разной жанровой природы, аргументированно формулируя свое отношение к прочитанному; тему, идею и особенности композиции, сюжета произведения, языковые особенности произведения, ключевые эпизоды, действия и поступки героев; особенности стиля писателя; сравнивает их с произведениями мировой литературы и произведениями других видов искусства;

5) синтезирует полученные знания, умения и навыки для выбора пути анализа произведения, адекватного жанрово-родовой природе художественного текста; для сопоставления фактов, деталей с историческими фактами; создания разных видов плана; для создания письменных текстов с использованием различных ресурсов; соотносит ценностную составляющую произведений с ценностями казахского и других народов;

6) оценивает изучаемые произведения с точки зрения композиционного, стилевого единства, языкового оформления и эффективности достижения поставленных коммуникативных задач; интерпретацию художественного текста, созданную средствами других видов искусства.

17. Ожидаемые результаты обучения по образовательной области «Математика и информатика».

По завершении основного среднего образования обучающийся:

1) знает основные понятия элементарной математики, статистики и теории вероятностей; классификацию чисел; вычислительные операции над действительными числами; основные формулы элементарной математики; понятие функции, ее свойства и график; способы решения алгебраических уравнений, неравенств и их систем; классификации многоугольников; свойства и признаки основных видов плоских фигур; правила комбинаторики; классическое, статистическое и геометрическое определения вероятности события; методы сбора и обработки статистических данных;

алгоритм использования математической модели для решения прикладной задачи; основы научных представлений об информации, информационных процессах, технологиях и моделях; роль информационных технологий в современном обществе и жизни каждого человека; основы построения компьютерных систем и сетей, а также их взаимодействие с программным обеспечением; способы решения задач посредством моделирования, алгоритмизации и программирования; правила правильной и безопасной работы с различными цифровыми устройствами;

2) понимает академический язык математики; способ записи числа в стандартном виде; связь между корнями и коэффициентами квадратного трехчлена; важность использования математических моделей для решения различных прикладных задач; смысл таких математических категорий, как аксиома и теорема; принципы геометрических построений и измерений на

плоскости; смысл числовых характеристик выборки и генеральной совокупности; роль графического представления статистических данных в проведении количественного и качественного анализа;

взаимодействие основных устройств компьютера; необходимость программного обеспечения для работы пользователя с системой; использование компьютером двоичного кода для представления всех данных и инструкций; связь между единицами измерения информации; экономические, правовые и этические аспекты использования информации и средств информационно-коммуникационных технологий;

3) применяет математические знания для решения практических задач; алгоритмы решения математических задач; математическую терминологию в соответствующих контекстах; вычислительные операции над действительными числами; точные и приближительные вычисления в устной и письменной форме; свойства плоских фигур при решении геометрических задач; математические модели для решения различных прикладных задач; вычислительную технику и программное обеспечение для решения математических задач;

современные программные средства информационных и коммуникационных технологий для сбора, представления, обработки, хранения и передачи необходимой информации; компьютерные модели объектов и процессов (физических, биологических, экономических и информационных) для их визуализации и проведения исследовательских работ; основные правила записи алгоритмов и возможности языков программирования для решения практических задач; возможности локальной и глобальной сети для совместной работы над созданием, просмотром и редактированием документов;

4) анализирует закономерности и составляет математические модели на их основе; статистические данные, используя различные формы их представления; преобразования, выполненные над рациональными и иррациональными выражениями; решения уравнений, неравенств и их систем; взаимное расположение геометрических фигур; свойства функций; условия текстовых задач для составления математических моделей; данные и их результаты, представленные в виде графиков, диаграмм и различных схем;

компьютерные модели для исследования реальных и воображаемых объектов и процессов; различные способы решения задачи на компьютере для определения более рационального; программный код на языке программирования для выявления имеющихся ошибок и их последующего исправления;

5) синтезирует алгоритмы решения математических задач; выводы по результатам обработки и анализа статистических данных; доказательные рассуждения с помощью аксиом и теорем; способы решения задач на построение с применением геометрических преобразований;

информацию в виде текстов, таблиц, баз данных, графики и мультимедиа для представления и реализации своих идей; модели объектов и процессов (физических, биологических, экономических и др.) в электронных таблицах, 3D-редакторах, а также средах программирования;

б) оценивает результаты вычислений в контексте задачи; расположение

графика функции в зависимости от значений заданных параметров; приближенные значения величин и их запись в стандартном виде; абсолютную и относительную частоту события с ростом числа проведенных опытов; качество, важность, полезность и эффективность информации; выбор конфигурации компьютера и программного обеспечения в зависимости от потребностей пользователя; компьютерную модель на соответствие реальным объектам; эффективность алгоритма и результаты его исполнения; отрицательное воздействие средств ИКТ на здоровье человека.

18. Ожидаемые результаты обучения по образовательной области «Естествознание».

По завершении основного среднего образования обучающийся:

1) знает первоначальные географические, биологические, физические и химические понятия; роль естественных наук в современной жизни; суть основных биологических, физических, химических законов и теорий; вклад выдающихся ученых в становление и развитие естественных наук; источники энергии, ее виды и распространенные области их применения, правила техники безопасности при проведении экспериментальных и практических работ; единицы измерения физических и химических величин; понятия, формулы, законы и физические постоянные величины следующих разделов: механики (кинематика, динамика, статика, законы сохранения), тепловой физики (молекулярная физика и термодинамика), электричества и магнетизма (электростатика, постоянный и переменный электрический ток, магнитное поле, электромагнитная индукция), оптики (геометрическая и волновая), элементов квантовой физики, атомной физики, астрономии; атомно-молекулярное учение, строение атома и свойства элементов; химическую символику; классификацию веществ; химические и физические явления; виды химической связи и строение вещества; типы, признаки и закономерности протекания химических реакций; важнейшие классы неорганических и органических соединений и их свойства; теорию электролитической диссоциации; периодический закон и структуру периодической системы химических элементов; важнейшие отрасли химической и металлургической промышленности Казахстана; основы микробиологии, молекулярной, клеточной биологии; компоненты внутренней среды и системы органов растительного и животного организма; основные группы растений и животных; значение живых организмов для человека и природного комплекса; основы и закономерности эволюционного развития; методы селекции; структуру биогеоценозов и агроценозов; влияние факторов окружающей среды на живые организмы, влияние человеческой деятельности на окружающую среду; методы географических исследований; территориальные комплексы; сущность, классификацию, особенности распространения и размещения географических объектов, процессов и явлений; особенности функционирования и сферу применения современных геоинформационных систем; состав, свойства, структуру, закономерности, основные этапы развития географической оболочки и географической среды, геосфер; виды, классификацию и элементы карт; особенности природы материков и океанов, отдельных территорий, стран и Республики Казахстан; территориальную и отраслевую структуру, условия и

факторы развития современного мирового хозяйства, отдельных регионов, стран и Республики Казахстан; цели, формы международных экономических отношений; типы, структуру, функции, факторы размещения и динамику развития населенных пунктов; глобальные и региональные демографические проблемы, особенности демографической политики в отдельных регионах, странах и Республике Казахстан; экономическое и политико-географическое положение, административно-территориальное деление Республики Казахстан; природно-ресурсный потенциал регионов Казахстана; типологию стран; модели экономических систем; виды международных связей; меры по сохранению природы и устойчивому развитию;

2) понимает физический смысл величин, основных терминов и законов механики, электричества и магнетизма, оптики, атомной физики, астрономии; значимость физических и химических явлений, процессов в жизни человека; условия протекания химических реакций; процессы окисления и восстановления; различие между классами органических и неорганических веществ; международную номенклатуру ИЮПАК; технологии и научные принципы производства веществ и их производных; значение микробиологии в медицине, сельском хозяйстве и промышленности; процессы, протекающие в клетках на уровне молекул и органоидов; структуру внутренней среды и функции систем органов растительного и животного организма, принципы классификации основных групп растений и животных; процессы метаболизма; глобальные и локальные экологические проблемы; роль Красной книги в сохранении биоразнообразия на Земле; сущность природных и социально-экономических закономерностей, процессов и явлений; особенности современного географического пространства, территориальных комплексов; взаимосвязи географических объектов, процессов и явлений; причины, этапы, последствия, значение процессов в географической оболочке и географической среде; геополитические процессы, роль и сферы влияния, характер взаимодействия субъектов геополитики; региональное и международное значение космодрома «Байқоңыр»;

3) применяет основные физические, химические, биологические, географические понятия и термины для описания объектов, процессов и явлений в живой и неживой природе; методы безопасного проведения опытно-экспериментальных и исследовательских работ; законы и формулы физики, химии, биологии, географии при решении учебных и прикладных задач, выполнении практических и лабораторных работ; графические методы представления результатов; Международную систему единиц измерения; полученные знания для объяснения условий протекания физических и химических явлений и процессов; бинарную номенклатуру при описании различных групп организмов; методы определения количественных и качественных характеристик компонентов географической оболочки и географической среды; приемы картометрии, навыки ориентирования и навигации;

4) анализирует данные, полученные в результате естественно-научного эксперимента; информацию, представленную в графической и табличной форме; зависимость свойств вещества от его качественного и количественного

состава и строения; причинно-следственные связи между свойствами и сферами применения веществ; значение микроэлементов и макроэлементов для правильного функционирования человеческого организма; закономерности биологических процессов и явлений; строение и функции систем органов живых организмов; проблемы, связанные с использованием трансгенных технологий; процессы круговорота веществ в биогеоценозе; причинно-следственные связи между процессами и явлениями, происходящими в географической оболочке и географической среде; достижения в области естественных наук и сферы использования научных открытий; факторы размещения географических объектов; естественно-научные, социально-экономические основы общественного производства; географическое и геополитическое положение, особенности и факторы политического, экономического и социального развития Казахстана, его роль и место в мире;

5) синтезирует собранные и обработанные данные, информацию для представления в виде таблицы, графика, сообщения, доклада, презентации; научные модели и доказательства для выдвижения гипотез, аргументов и объяснений; план проведения эксперимента и исследования; знания о процессах, протекающих в живой и неживой природе, для систематизации, классификации и выявления эмпирических правил, принципов и закономерностей;

6) оценивает результаты проведенного эксперимента; риски при проведении лабораторных работ; влияние различных физических и химических процессов на жизнедеятельность человека и окружающую среду; состояние природных биогеоценозов и агроценозов; влияние технологических принципов производства на сохранение равновесия между компонентами живой природы; значение правильного использования полезных ископаемых и природных ресурсов; степень пригодности и использования географических объектов, процессов и явлений для различных целей и видов деятельности.

19. Ожидаемые результаты обучения по образовательной области «Человек и общество»

По завершении основного среднего образования обучающийся:

1) знает периодизацию отечественной и всемирной истории; основные события, явления, процессы истории Казахстана и мира с древности до наших дней; исторических деятелей, сыгравших важную роль в отечественной и мировой истории; важнейшие достижения национальной и мировой культуры в ходе исторического развития; базовые понятия исторической науки; виды исторических источников;

понятие и предмет права; современные правовые системы; фундаментальные правовые и социальные ценности: права человека, демократия, гражданское общество и правовое государство, законность и правопорядок; основные понятия и содержание базовых отраслей казахстанского права; источники права;

значение ценностей и норм, основанных на гуманизме, честности, долге перед отчизной и толерантности; основы нравственного поведения, социально значимых ориентаций, обуславливающих отношение человека к себе, окружающему миру, человечеству в целом; имеет представление о позитивных

и негативных качествах, эмоциях и чувствах человека;

2) понимает сущность основных событий, явлений и процессов, характеризующих целостность и непрерывность развития отечественной и всемирной истории на протяжении всех периодов истории; характерные черты общественно-политического, экономического и социально-культурного развития Казахстана и различных стран мира; историческую обусловленность современных общественных процессов, культурного разнообразия человечества; особенности исторического пути Казахстана, его роль и место в мировой истории; роль и место выдающихся личностей в отечественной и мировой истории; свою гражданскую и национальную идентичность в форме осознания себя как гражданина Республики Казахстан; необходимость уважительного отношения к отечественной и всемирной истории, к культуре, традициям, правам и свободам людей, демократическим принципам общественной жизни;

происхождение государства и права, их взаимосвязь; содержание основных понятий и категорий базовых отраслей казахстанского права; содержание прав, обязанностей и ответственности гражданина как участника конкретных правоотношений; необходимость правового регулирования общественных отношений в основных сферах социальной жизни; необходимость уважения прав личности;

необходимость постоянного самопознания и саморазвития человека; взаимосвязь общечеловеческих, этнокультурных и национальных ценностей; ответственность за собственные слова и действия; свою роль в семье, коллективе и обществе; важность сознательного выбора будущей профессии; значимость взаимопомощи в жизни; свою жизнь и здоровье как ценность, важность использования на практике знаний о здоровом образе жизни;

3) применяет навыки исторического мышления: для решения жизненных задач и проблем; при определении местоположения различных объектов, выявлении изменений на исторической карте; при сравнении исторических личностей, событий, явлений, процессов; при характеристике политического, социально-экономического и культурного развития Казахстана и других стран мира; при определении собственной позиции по отношению к явлениям современной жизни, исходя из их исторической обусловленности; при работе с историческими материалами;

правовую информацию в практической деятельности и повседневной жизни; при выборе соответствующих закону форм поведения и действий в типичных жизненных ситуациях, урегулированных правом; при определении способов реализации прав и свобод, а также защиты нарушенных прав; при обращении в соответствующие органы и организации за квалифицированной юридической помощью; при участии в дискуссиях по актуальным общественным и правовым проблемам;

творческий подход в решении проблем, направленных на служение обществу; для конструктивного решения различных вопросов соответственно нравственным нормам; при выстраивании доброжелательных отношений с другими людьми и окружающим миром;

4) анализирует исторические события, явления, процессы с целью

определения причинно-следственных связей; историческое развитие Казахстана и других стран, определяя общие черты и особенности; мотивы и результаты деятельности исторических личностей; общественные, экономические, политические и культурные процессы, тенденции развития Казахстана и отдельных государств мира путем проведения исторических параллелей; различные виды исторических источников для ответа на проблемные вопросы; различные точки зрения на одни и те же исторические события, явления и процессы; информацию, представленную в разных знаковых системах (текст, карта, таблица, схема, аудиовизуальный ряд);

нормы и механизмы, регулирующие правовые отношения в обществе; основные права и обязанности субъектов правовых отношений; несложные практические ситуации, связанные с правовыми отношениями в обществе; особенности правового положения и юридической ответственности несовершеннолетних; информацию правового характера, полученную из различных источников;

формы и методы формирования у людей способности к личному самоопределению, самореализации, самоконтролю; потребности материального и нематериального плана и их соизмеримость с желаниями и возможностями;

5) синтезирует информацию из различных источников для классификации, систематизации, обобщения и дифференциации изучаемых явлений, объектов и процессов, определения характерных черт исторических явлений, процессов с выявлением общих закономерностей; исторические сведения для ориентации в современных политических, социально-экономических и культурных процессах, происходящих в обществе;

модель поведения в различных практических ситуациях, учитывая правовые и нравственные нормы, для социальной адаптации в обществе;

б) оценивает исторические события, процессы, явления, личности в контексте их влияния на отечественную и мировую историю, их различные интерпретации; достоверность различных видов исторических источников; перспективы современной цивилизации, ее проблемы и трудности развития, роль современного казахстанского общества в мировой экономике, политике и культуре;

деятельность государственно-правовых институтов общества, собственный возможный вклад в их развитие; позитивные и негативные явления в жизни общества; значение правопорядка и законности;

свои способности проявлять созидательную активность в решении конкретных вопросов; свои умения сотрудничать в коллективе для конструктивного решения намеченных задач соответственно нравственным нормам.

20. Ожидаемые результаты обучения по образовательной области «Технология и искусство»

По завершении основного среднего образования обучающийся:

1) знает классификацию и особенности различных стилей, направлений и жанров видов искусств; изобразительные и выразительные средства искусства и музыки; историю происхождения стилей и жанров видов искусства; традиции и обычаи в декоративно-прикладном искусстве казахского народа и

других народов мира; шедевры мирового и национального искусства и музыки; классификацию народных и классических музыкальных инструментов; основные виды и свойства натуральных, искусственных, художественных материалов; основные технологии ручной, механической, художественной обработки некоторых материалов; основные технологии приготовления пищи; общую характеристику основных видов электротехнических работ; классификацию электротехнических материалов; классификацию технологических машин, приборов, аппаратов и инструментов; эксплуатационные и функциональные характеристики технологических машин и оборудования; основы конструирования, моделирования и обработки текстильных изделий; современные информационные технологии и программное обеспечение, используемые в области искусства; правила техники безопасности при работе с оборудованием и инструментами;

2) понимает значение и роль различных видов искусства, техники и технологий в жизни человека и общества, в охране и защите окружающей среды; ценность произведений музыкального и изобразительного искусства казахского народа и других народов мира; связь стилей и направлений видов искусства с исторической эпохой; особенности передачи творческого замысла различными средствами искусства; влияние свойств природных и искусственных материалов на функциональное и эстетическое качество изделий; важность коллективной и групповой работы для принятия решений, развития идей и создания творческих продуктов;

3) применяет приемы и техники создания творческих проектов в различных видах искусства, проведения простых электромонтажных работ; художественные способы и приемы передачи особенностей образов, предметов и явлений окружающего мира, в том числе с использованием компьютерных программ и приложений; знание различных свойств художественных, конструктивных материалов при создании и изготовлении изделий, а также произведений искусства; основные технологии обработки материалов для создания прототипов новых изделий, в том числе с использованием средств ИКТ; различные способы продвижения творческих продуктов для реализации своих идей в коммерческой области; способы планирования и организации своего труда; способы передачи экологических проблем окружающего мира посредством искусства;

4) анализирует творческие идеи и замыслы в произведениях различных видов искусств; способы, техники и материалы, использованные в работах деятелей искусств и своих собственных работах; созданные прототипы изделий с целью их качественного улучшения; потребительские возможности результатов творческого труда; влияние социально-исторических, региональных, научно-технических, культурных факторов на произведения искусства; влияние искусства, технологий и производства на окружающую среду и жизнедеятельность человека;

5) синтезирует творческие проекты по различным видам искусства, в том числе с применением ИКТ; способы и приемы работы в различных техниках с применением различных материалов и инструментов; различные идеи для сочинения импровизаций и аранжировок в различных стилях и жанрах; знания

и навыки по гуманитарным и естественно-научным дисциплинам для создания творческих работ; конструкторские и дизайнерские решения для создания изделий с учетом технологических и эксплуатационных свойств материалов;

б) оценивает основной замысел, образы и идеи в произведениях различных видов искусства; художественную и эстетическую ценность произведений национального и мирового искусства; самостоятельно/коллективно выполненные художественные, технические работы; возможности изделий на предмет функциональности, эргономичности и эффективности; потребительские качества продукта труда и сервисные возможности выполнения технологических операций.

21. Ожидаемые результаты по образовательной области «Физическая культура»

По завершении основного среднего образования обучающийся:

1) знает правила и технику безопасности при занятиях физической культурой; правила и технику выполнения двигательных действий, комплексов физических упражнений различной направленности; методы и способы контроля за текущим самочувствием во время занятий (по внешним и внутренним признакам) и режимами физической нагрузки (по частоте сердечных сокращений);

2) понимает необходимость сохранения и укрепления здоровья для повышения уровня работоспособности; роль физических упражнений в режиме дня; влияние физической культуры на функциональное состояние систем организма; необходимость ведения здорового образа жизни; уровни сложности выполняемых двигательных действий; необходимость достижения требуемой интенсивности различных физических нагрузок на различных стадиях физической подготовленности;

3) применяет двигательные навыки в широком диапазоне деятельности для достижения физического совершенствования; прогнозирование индивидуальных и совместных занятий физической культурой с учетом собственных и командных интересов; знания и навыки для обогащения собственного опыта физических упражнений и опыта других; тактики и стратегии в спортивных играх и циклических видах спорта, указанных в учебной программе; знания правил при осуществлении судейства школьных соревнований по программным видам спорта;

4) анализирует достижения и опыт в физических упражнениях для управления будущим обучением и поведением в команде; готовность и способность к саморазвитию и самообразованию на основе оптимизации деятельности; различные методы управления физическими изменениями в организме во время кратковременных и продолжительных упражнений;

5) синтезирует виды движений и их последовательность в улучшенные комбинации движений; знания и навыки соблюдения здорового и безопасного образа жизни; знания и инструменты критического мышления для исследования и решения проблем в рамках занятий физической культурой; усвоение правил индивидуального и коллективного безопасного поведения в чрезвычайных ситуациях, угрожающих жизни и здоровью людей;

б) оценивает собственные физические способности и способности других;

трудности и риски, возникающие во время выполнения различных физических упражнений; влияние физических упражнений на различные аспекты здоровья; свой потенциал для участия в активной творческой деятельности при выборе и формировании здорового образа жизни и участия в спортивных мероприятиях внутри и за пределами школы.

22. Оценка учебных достижений обучающихся осуществляется посредством использования критериев оценки знаний обучающихся. Критерии оценки используются для измерения уровня учебных достижений обучающихся.

23. Критерии оценки разрабатываются в соответствии с целями обучения по каждой учебной программе.

24. Оценка учебных достижений обучающихся осуществляется в форме формативного и суммативного оценивания.

25. Критерии оценки знаний обучающихся разрабатываются и утверждаются уполномоченным органом в области образования.

26. Для обучающихся с ограниченными возможностями в развитии создаются условия для получения ими образования, коррекции нарушения развития и социальной адаптации.

3. Требования к содержанию образования

27. Основное среднее образование направлено на привитие обучающимся национальных и общечеловеческих ценностей, являющихся общими для всех уровней образования и призванных стать устойчивыми жизненными ориентирами личности обучающегося, мотивирующими его поведение и деятельность.

28. В качестве базовых ценностей в содержании основного среднего образования определены:

- 1) казахстанский патриотизм и гражданская ответственность;
- 2) уважение;
- 3) сотрудничество;
- 4) труд и творчество;
- 5) открытость;
- 6) образование в течение всей жизни.

29. На основе привития ценностей образования у обучающихся должны развиваться:

- 1) готовность к служению интересам Казахстана;
- 2) уважение и соблюдение норм Конституции и законов Республики Казахстан;
- 3) социальная ответственность и умение принимать решение;
- 4) мотивация к овладению государственным языком;
- 5) уважение культуры и традиций народа Казахстана, культурного многообразия мира;
- 6) приверженность идеям духовного согласия и толерантности;

- 7) позитивное отношение к окружающему миру и сохранению экологического равновесия;
- 8) творческое и критическое мышление;
- 9) коммуникативность и умение эффективно использовать информационно-коммуникационные средства и технологии;
- 10) мотивация к обучению и самосовершенствованию на протяжении всей жизни.

30. Цель основного среднего образования - формирование общей культуры личности, адаптация личности к жизни в обществе, создание основы для осознанного выбора и освоения профессии, специальности.

31. Основные задачи основного среднего образования заключаются в формировании и развитии у обучающихся:

- 1) духовно-нравственных качеств;
- 2) системы базовых знаний по основам наук;
- 3) навыков самостоятельного обучения и личностного саморазвития;
- 4) навыков осуществления учебной, проектной, исследовательской деятельности;
- 5) навыков критического и творческого мышления;
- 6) навыков самореализации и взаимодействия в социуме.

32. Базовое содержание образования определяется учебными программами по учебным предметам, которые разрабатываются на основе требований стандарта.

33. Базовое содержание основного среднего образования должно быть установлено на основе интеграции академической подготовки, развития самостоятельности обучающихся и духовно-нравственного воспитания, которая реализуется посредством сочетания учебной, проектной и исследовательской деятельности с целенаправленно организованной воспитательной работой.

34. Базовое содержание основного среднего образования определяется с учетом следующих ориентиров:

- 1) соответствие динамичным запросам современного общества;
- 2) необходимость развития критического, творческого и позитивного мышления;
- 3) целесообразность усиления интеграции содержания учебных предметов;
- 4) обеспечение соблюдения принципа непрерывности и преемственности содержания образования между уровнями начального образования и основного среднего образования;
- 5) сохранение баланса между академичностью и практической направленностью содержания образования;
- 6) обеспечение единства обучения, воспитания и развития.

35. Организация учебного процесса на уровне основного среднего образования ориентирована на реализацию принципа единства обучения и воспитания. При организации обучения приоритетная роль отводится учению как ведущей деятельности обучающихся.

36. В процессе обучения посредством каждого учебного предмета решаются вопросы воспитания. Все виды воспитательной работы направлены

на решение вопросов познания и освоения обучающимися субъективно новых знаний, изучение национальных традиций, культуры и привитие общечеловеческих ценностей.

37. Организация разнообразных форм внеурочной деятельности в совокупности обеспечивает реализацию духовно-нравственного, гражданско-патриотического, художественно-эстетического, трудового и физического воспитания обучающихся.

38. Организация учебного процесса предполагает использование интерактивных методов обучения, которые основаны на организации освоения опыта самим обучающимся путем проявления активности в обсуждении вопросов, в аргументации точки зрения, инициативы к поиску и принятию конструктивного решения.

39. Наряду с обучением обязательным учебным предметам предусмотрено проведение элективных курсов, внеаудиторных занятий, участие обучающихся в научных проектах.

40. Обеспечение последовательности в развитии навыков проектной и исследовательской деятельности обучающихся является одним из основных принципов организации образовательного процесса в организациях образования.

41. Базовое содержание основного среднего образования реализуется в рамках политики трехязычного образования. Цель трехязычного образования заключается в формировании полиязычной личности – гражданина Казахстана, который владеет не менее чем тремя языками, умеет успешно вести диалог в различных сферах деятельности, ценит культуру своего народа, понимает и уважает культуру других народов.

42. Трехязычное образование практически реализуется через:

- 1) уровневое усвоение казахского, русского и английского языков;
- 2) организацию изучения отдельных предметов на казахском, русском языке независимо от языка обучения;
- 3) организацию внеурочной деятельности и элективных курсов на казахском, русском и английском языках.

43. Базовое содержание основного среднего образования каждой образовательной области определено с учетом необходимости не только обучить основам наук, но и обеспечить дальнейшее развитие духовности, социального и культурного опыта, который будет способствовать эффективной социализации.

44. Содержание образовательной области «Язык и литература» реализуется в учебных предметах:

- 1) «Казахский язык», «Казахская литература» для классов с казахским языком обучения и «Русский язык», «Русская литература» для классов с русским языком обучения;
- 2) «Казахский язык и литература» для классов с неказахским языком обучения и «Русский язык и литература» для классов с нерусским языком обучения;
- 3) «Иностранный язык»;
- 4) в организациях образования с языком обучения этносов, компактно

проживающих на территории Казахстана, в образовательную область «Язык и литература» дополнительно входят родной язык и литература данного этноса. Учебные предметы «Родной язык» для классов с уйгурским/узбекским/таджикским языком обучения, «Литература» («Уйгурская литература», «Узбекская литература», «Таджикская литература») включаются в инвариантный компонент типового учебного плана.

45. Содержание образовательной области «Язык и литература» должно обеспечить использование межпредметных связей с другими языковыми и неязыковыми учебными дисциплинами; успешную социализацию обучающихся; развитие языковых навыков обучающихся в соответствии с их возрастными особенностями, потребностями и интересами; понимание важности изучения языков в современном мире; развитие духовно-нравственных ценностей; понимание целостной картины полиязычного и поликультурного мира; установление межличностных и межкультурных контактов в процессе общения; воспитание уважения к различным точкам зрения через ознакомление с культурами других стран; умение самостоятельно работать с различными информационными источниками на изучаемом языке, в том числе с Интернет ресурсами; развитие и использование творческого и критического мышления.

46. Содержание образовательной области «Математика и информатика» реализуется в учебных предметах «Математика», «Информатика».

47. Содержание образовательной области «Математика и информатика» должно обеспечить формирование способности определять и понимать роль математики и информатики в мире; представлений о математике как универсальном языке науки, средстве моделирования явлений и процессов; преемственность уровней среднего образования, межпредметную и внутрипредметную связь при изучении математики и информатики; овладение базовыми математическими знаниями и умениями, необходимыми для продолжения обучения на уровне общего среднего образования и изучения смежных дисциплин, их применения в повседневной жизни; овладение системой базовых знаний по теоретическим основам технологии программирования и современных информационно-коммуникационных технологий, умениями применять и преобразовывать модели реальных объектов и процессов, используя информационные и телекоммуникационные технологии при изучении информатики и других предметов; развитие функциональной грамотности, логического, алгоритмического и операционного мышления, пространственного воображения, способности использовать различные языки математики и информатики (словесный, символический, аналитический, графический), воспринимать и критически анализировать информацию, представленную в различных формах.

48. Содержание образовательной области «Естествознание» реализуется в учебных предметах: «Естествознание», «Физика», «Химия», «Биология», «География».

49. Содержание образовательной области «Естествознание» должно обеспечить сформированность функциональных знаний и умений, навыков планирования, анализа и обработки, интерпретации, систематизации, работы по

алгоритму, совершенствование исследовательских, опытно-экспериментальных навыков, оценивания и формулирования выводов; углубление понимания основополагающих понятий, закономерностей, теорий и принципов, лежащих в основе современной естественно-научной картины мира, методов научного познания природы, глобальных и локальных проблем человечества на основе комплексного изучения природы, экономики и общества; развитие экологической культуры, научного, проектного и пространственного мышления; воспитание патриотических чувств, ответственного и бережного отношения к окружающей среде; осуществление профессиональной ориентации обучающихся по естественно-научным направлениям.

50. Содержание учебных предметов образовательной области «Человек и общество» реализуется в учебных предметах: «История Казахстана», «Всемирная история», «Основы права», «Самопознание».

51. Содержание образовательной области «Человек и общество» должно быть направлено на формирование у обучающихся основ знаний по общественно-гуманитарным наукам в рамках системы «Человек – Общество». Содержание учебных предметов ориентировано на формирование у обучающихся навыков исторического мышления, понимания и осмысления прошлого и настоящего и их взаимосвязи, умений изучать, анализировать и делать обоснованные заключения по материалам исторических, правовых, экономических, политических, социологических источников информации и на их основе выстраивать независимые суждения, принимать собственные взвешенные решения; на воспитание патриотизма, формирование правовой грамотности, понимания идеалов и ценностей демократического правового общества, активной гражданской позиции для осуществления эффективного взаимодействия и выбора коммуникативных средств в условиях социокультурного общения; на развитие умений определять личностное отношение к системе общечеловеческих, этнокультурных ценностей, к социально-экономической и политической ситуации, наблюдать и оценивать социальные явления и события, необходимые для осуществления нравственного выбора.

52. Содержание образовательной области «Технология и искусство» реализуется в учебных предметах «Музыка», «Художественный труд».

53. Содержание образовательной области «Технология и искусство» должно быть направлено на формирование целостного восприятия картины окружающего мира, общей культуры подрастающего поколения, развитие эстетической, духовно-нравственной и эмоциональной сферы обучающихся на основе национальных и мировых художественных ценностей общества, на развитие основных представлений о роли искусства и технологии в жизни человека, понимания и уважительного отношения к традициям, обычаям, культуре и различным видам искусства казахского народа и других народов мира; на дальнейшее развитие знаний, умений и навыков осуществления художественной, музыкальной и проектной деятельности в различных видах искусства; основных технологических знаний, умений и навыков, в том числе с применением компьютерных цифровых технологий; на развитие вокальных и инструментальных навыков, включая различные музыкальные цифровые

технологии; на самостоятельное усвоение различных способов познания мира посредством художественных и музыкальных средств выразительности и современных технологий.

54. Содержание образовательной области «Физическая культура» реализуется в учебном предмете «Физическая культура».

55. Содержание образовательной области «Физическая культура» должно быть направлено на укрепление здоровья, развитие основных физических качеств и повышение функциональных возможностей организма; формирование культуры движений, обогащение двигательного опыта физическими упражнениями с общеразвивающей и корригирующей направленностью; обучение навыкам и умениям в физкультурно-оздоровительной и спортивно-оздоровительной деятельности, самостоятельной организации занятий физическими упражнениями; овладение техническими действиями и приемами базовых и национальных видов спорта; воспитание патриотизма, любви к своей Родине и воспитание морально-волевых качеств.

56. Срок освоения общеобразовательной учебной программы основного среднего образования – пять лет.

4. Требования к максимальному объему учебной нагрузки

57. Максимальный объем недельной учебной нагрузки обучающихся на уровне основного среднего образования составляет не более: в 5 классе - 32 часов, в 6 классе - 32 часов, в 7 классе - 34 часов, в 8 классе - 35 часов, в 9 (10) классе – 36 часов в неделю.

58. Общий объем учебной нагрузки обучающихся, составляющий инвариантный и вариативный компоненты, а также недельная и годовая учебная нагрузка по классам устанавливаются типовым учебным планом.

59. Недельная учебная нагрузка включает все виды учебной работы, определенные типовым учебным планом (инвариантный и вариативный компоненты). В учебных планах специальных (коррекционных) организаций образования предусмотрен обязательный коррекционный компонент с учетом вида нарушения развития. Инвариантный, коррекционный и вариативный компоненты в учебных планах специальных (коррекционных) организаций образования устанавливаются с учетом особых образовательных потребностей обучающихся.

60. Сроки начала и завершения учебного года в организациях образования независимо от форм собственности и ведомственной подчиненности определяются уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.

61. Деление класса на две группы осуществляется в городских организациях образования при наполнении класса в 24 и более обучающихся, в сельских – в 20 и более обучающихся, в малокомплектных школах – при наличии не менее 10 обучающихся при проведении уроков по:

1) казахскому языку и литературе – в классах с неказахским языком обучения;

- 2) русскому языку и литературе – в классах с нерусским языком обучения;
 - 3) иностранному языку;
 - 4) художественному труду (группы мальчиков и девочек независимо от наполняемости класса);
 - 5) информатике;
 - 6) физической культуре по гендерному принципу (в городской местности – в каждой группе не менее 8 мальчиков (или девочек), а в сельской местности – не менее 5 мальчиков (или девочек)).
-